

Civil- og Politiafdelingen

Dato:
Kontor: Det Internationale
Kontor
Sagsbeh: Sanne Jensen
Sagsnr.: 2010-3061/1-0068
Dok.: SJE44494

Samlenotat vedrørende de sager inden for Justitsministeriets ansvarsområder, der forventes behandlet på rådsmødet (retlige og indre anliggender) og mødet i de blandede udvalg den 24.-25. februar 2011

Side:

- 4-6** Dagsordenspunkt 1 Forslag til rådets konklusioner om gennemførelsen af EU's interne sikkerhedsstrategi
- *vedtagelse*
KOM-dokument foreligger ikke
- 7-8** Dagsordenspunkt 2 Orientering om samarbejdet mellem EU og USA inden for RIA-området
- *orientering fra formandskabet*
KOM-dokument foreligger ikke
- 9-11** Dagsordenspunkt 3 Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om anvendelse af passagerlister (PNR-oplysninger) med henblik på retshåndhævelse*

*Forslaget forventes fremsat efter TEUF, tredje del, afsnit V. Protokollen om Danmarks stilling, der er knyttet til Lissabon-traktaten, vil i så fald finde anvendelse, hvilket indebærer, at foranstaltningerne ikke vil være bindende for eller finde anvendelse i Danmark

**Forslaget er fremsat efter TEUF, tredje del, afsnit V. Protokollen om Danmarks stilling, der er knyttet til Lissabon-traktaten, finder derfor anvendelse, hvilket indebærer, at foranstaltningerne ikke vil være bindende for eller finde anvendelse i Danmark.

***Forslaget er fremsat med hjemmel i TEF, afsnit IV. Protokollen om Danmarks Stilling, der er knyttet til Amsterdam-traktaten, finder derfor anvendelse. Danmark vil dog i kraft af en tidligere indgået parallelaftale mellem Danmark og EU kunne meddele, at Danmark vil gennemføre indholdet af forordningen, og i så fald vil forordningen gælde mellem Danmark og de øvrige medlemsstater på mellemstatsligt grundlag.

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

Telefon 7226 8400
Telefax 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

- præsentation

KOM-dokument foreligger ikke

- 12-25** Dagsordenspunkt 4 Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om retten til information under straffesager**
- orientering fra formandskabet
KOM(2010)392 endelig
- 26-37** Dagsordenspunkt 5 Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om angreb på informationssystemer og om ophævelse af Rådets rammeafgørelse 2005/222/RIA**
- orientering fra formandskabet
KOM(2010)0517
- 38-41** Dagsordenspunkt 6 SIS II
- status
KOM-dokument foreligger ikke
- 42-46** Dagsordenspunkt 7 En global metode til beskyttelse af personoplysninger i Den Europæiske Union
- vedtagelse
KOM(2010)609
- 47-51** Dagsordenspunkt 8 Bulgariens og Rumæniens fulde deltagelse i Schengen-samarbejdet
- status
KOM-dokument foreligger ikke
- 52-55** Dagsordenspunkt 9 Udkast til Rådets konklusioner om Rådets rolle i den effektive implementering af EU's Charter om grundlæggende rettigheder
- vedtagelse
KOM-dokument foreligger ikke
- 56-77** Dagsordenspunkt 10 Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (omarbejdning) ***
- præsentation af forslaget
KOM(2010)748

78-87 Dagsordenspunkt 11 E-justice

- *status*

KOM-dokument foreligger ikke

Dagsordenspunkt 1: Rådskonklusioner om gennemførelsen af EU's interne sikkerhedsstrategi

Nyt notat.

Sagen er ikke omfattet af retsforbeholdet.

KOM-dokument foreligger ikke.

Resumé

De forslåede rådskonklusioner er ikke retligt bindende, og sagen rejser derfor ikke spørgsmål i forhold til det danske retsforbehold. Det forventes, at formandskabet på rådsmødet den 24.-25. februar 2011 vil fremlægge et udkast til rådskonklusioner om gennemførelsen af EU's interne sikkerhedsstrategi. Det nærmere indhold af udkastet kendes ikke på nuværende tidspunkt, men det forventes, at rådskonklusionerne vil tage udgangspunkt i de initiativer og anbefalinger, der er beskrevet i Kommissionens meddelelse om den interne sikkerhedsstrategi. Sagen rejser ikke spørgsmål i forhold til nærhedsprincippet og har hverken lovgivningsmæssige eller statsfinansielle konsekvenser. Der foreligger ikke offentlige tilkendegivelser om de øvrige medlemsstaters holdninger til sagen.

1. Baggrund

Som opfølgning og udmøntning af Stockholm-programmet blev der under det spanske formandskab i begyndelsen af 2010 afholdt uformelle drøftelser om udarbejdelse af en intern sikkerhedsstrategi for EU.

På baggrund af disse drøftelser blev der i februar 2010 vedtaget en intern sikkerhedsstrategi Den Europæiske Union.

Den interne sikkerhedsstrategi identificerede de trusler, som EU's medlemsstater står over for, herunder f.eks. terrorisme, alvorlig og organiseret kriminalitet, it-kriminalitet, grænseoverskridende kriminalitet og natur- og menneskeskabte katastrofer. Med henblik på en mere sammenhængende tilgang til bekæmpelse af disse trusler i EU indeholder strategien en række principper og retningslinjer for fremtidige aktiviteter.

Det fremgår endvidere af sikkerhedsstrategien, at Kommissionen opfordres til at udarbejde en meddelelse om sikkerhedsstrategien med henblik på den nærmere implementering af de generelle tiltag og forslag, der fremgår af strategien.

Kommissionen fremlagde den 22. november 2010 en meddelelse om den interne sikkerhedsstrategi, som indeholder en gennemgang af hvilke initiativer, der forventes fremlagt fra 2011-14 inden for de trusselsområder,

som er fremhævet i strategien, dvs. terrorisme, alvorlig og organiseret kriminalitet, it-kriminalitet, grænseoverskridende kriminalitet og natur- og menneskeskabte katastrofer. Kommissionens meddelelse indeholder endvidere en række anbefalinger om yderligere nye EU-initiativer.

Det fremgår af kommissionens meddelelse, at der i 2011-14 vil blive præsenteret initiativer vedrørende bl.a.:

- Konfiskation, forebyggelse af korrupsion og afdækning af kriminelle netværk med henblik på bekæmpelse af organiseret kriminalitet.
- Forebyggelse af radikaliserings og rekruttering, indefrysning af økonomiske midler og øget transportsikkerhed som led i indsatsen mod terrorisme.
- Praktisk samarbejde mellem medlemsstaterne, inddragelse af it-industrien og bedre håndtering af it-angreb for at styrke indsatsen mod it-kriminalitet.
- Øget informationsudveksling og samarbejde mellem myndigheder samt styrkelse af EU fælles grænsesamarbejde for at imødegå grænseoverskridende kriminalitet.
- Implementering af EU's solidaritetsbestemmelse, fokus på risikovurderinger, koordinering af krisehåndtering og oprettelse af en fælles krisehåndteringsenhed med henblik på håndtering af natur- og menneskeskabte katastrofer.

2. Indhold

Det forventes, at formandskabet på baggrund af de nævnte initiativer i Kommissionens meddelelse vil fremlægge et udkast til rådskonklusioner om gennemførelse af EU's interne sikkerhedsstrategi.

Det nærmere indhold af udkastet til rådskonklusionerne kendes ikke på nuværende tidspunkt.

3. Gældende dansk ret

Sagen giver ikke anledning til at redegøre for gældende dansk ret.

4. Lovgivningsmæssige og statsfinansielle konsekvenser

Sagen har ikke lovgivningsmæssige eller statsfinansielle konsekvenser.

5. Høring

Der er ikke foretaget høring vedrørende sagen.

6. Nærhedsprincippet

Sagen vurderes ikke at give anledning til overvejelser i forhold til nærhedsprincippet.

7. Andre landes kendte holdninger

Der ses ikke at foreligge offentlige tilkendegivelser om de øvrige medlemsstaters holdning til forslaget.

8. Foreløbig generel dansk holdning

Fra dansk side tillægges udmøntningen af EU's interne sikkerhedsstrategi generelt stor vægt, og det forventes derfor, at Danmark vil kunne tilslutte sig rådskonklusionerne.

9. Europa-Parlamentet

Forslaget skal ikke forelægges for Europa-Parlamentet.

10. Specialudvalget for politimæssigt og retligt samarbejde

Sagen har været drøftet på et møde i Specialudvalget for politimæssigt og retligt samarbejde den 31. januar 2011.

11. Tidligere forelæggelser for Folketingets Europaudvalg og Retsudvalg

Forslaget har ikke tidligere været forelagt for Folketingets Europaudvalg eller Retsudvalg, men senest forud for rådsmødet den 25.-26. februar 2010 har EU's interne sikkerhedsstrategi været forelagt for Folketingets Europaudvalg og Retsudvalg.

Dagsordenspunkt 2: Samarbejdet mellem EU og USA inden for RIA-området.

Nyt notat.

Sagen er ikke omfattet af retsforbeholdet.

KOM-dokument foreligger ikke.

Resumé

Sagen er ikke omfattet af Danmarks forbehold vedrørende retlige og indre anliggender. Formandskabet har lagt op til, at der på rådsmødet (retlige og indre anliggender) den 24.-25. februar 2011 orienteres om samarbejdet mellem EU og USA inden for området for retlige og indre anliggender. Sagen rejser ikke spørgsmål i forhold til nærhedsprincippet og har ikke lovgivningsmæssige eller statsfinansielle konsekvenser. Fra dansk side agter man at tage orienteringen til efterretning.

1. Baggrund

EU holder løbende møder med tredjelande vedrørende retlige og indre anliggender. På disse møder drøftes en række emner, som har interesse for samarbejdet mellem parterne på RIA-området.

Det ungarske formandskab har lagt op til, at der på rådsmødet (retlige og indre anliggender) den 24.-25. februar 2011 informeres om samarbejdet mellem EU og USA inden for området for retlige og indre anliggender.

2. Indhold

Formandskabet forventes bl.a. at orientere om følgende aktuelle aktiviteter om eksterne relationer inden for området for retlige og indre anliggender:

- Uformelt embedsmandsmøde mellem EU og USA inden for RIA-området 27.-28. januar 2011.
- Ministermøde mellem EU og USA 14.-15. april 2011.

Det ungarske formandskab har oplyst, at databeskyttelse, juridisk samarbejde om bekæmpelse af kriminalitet, narkotikasmugling, IT-kriminalitet, luftfartssikkerhed, migrationspolitik, udveksling af PNR-oplysninger og bekæmpelse af terrorisme er sat på dagsordenen for det uformelle embedsmandsmøde mellem EU og USA.

Det ungarske formandskab har desuden meddelt, at følgende emner forventes at blive drøftet på ministermødet mellem EU og USA i april 2011: Luftfartssikkerhed, migrationspolitik, IT-kriminalitet samt databeskyttelse og informationsudveksling.

3. Gældende dansk ret

Sagen giver ikke anledning til at redegøre for gældende dansk ret.

4. Lovgivningsmæssige og statsfinansielle konsekvenser

Sagen har ikke lovgivningsmæssige eller statsfinansielle konsekvenser.

5. Høring

Der er ikke foretaget høring vedrørende sagen.

6. Nærhedsprincippet

Sagen rejser ikke spørgsmål i forhold til nærhedsprincippet.

7. Andre landes kendte holdninger

Der ses ikke at foreligge offentlige tilkendegivelser om de øvrige medlemsstaters holdning til forslaget.

8. Foreløbig generel dansk holdning

Fra dansk side agter man at tage orienteringen til efterretning.

9. Europa-Parlamentet

Sagen skal ikke forelægges for Europa-Parlamentet.

10. Specialudvalget for politimæssigt og retligt samarbejde

Sagen har været drøftet på et møde i Specialudvalget for politimæssigt og retligt samarbejde den 31. januar 2011.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg og Retsudvalget

Sagen har ikke tidligere være forelagt Folketingets Europaudvalg og Retsudvalg, men senest forud for rådsmødet den 2. og 3. december 2010 blev der orienteret om tilsvarende møder.

Dagsordenspunkt 3: Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om anvendelse af passagerlister (PNR-oplysninger) med henblik på retshåndhævelse*

Nyt notat.

Det forventes, at sagen vil være omfattet af retsforbeholdet.

KOM-dokument foreligger ikke

Resumé

Det forventes, at forslaget vil være omfattet af Danmarks forbehold vedrørende retlige og indre anliggender. Det forventes, at Kommissionen på rådsmødet vil præsentere et nyt direktivforslag om anvendelse af passagerlister (PNR-oplysninger) med henblik på retshåndhævelse. Kommissionen fremsatte i 2007 et forslag til rammeafgørelse om anvendelse af passagerlister (PNR-oplysninger) med henblik på retshåndhævelse. Forslaget til rammeafgørelse bortfaldt imidlertid som følge af Lissabon-Traktatens ikrafttræden. Det nærmere indhold af det direktivforslag, som Kommissionen forventes at præsentere på rådsmødet, kendes endnu ikke. Det forventes dog, at direktivforslaget vil indeholde en del af de samme elementer som det tidligere forslag til rammeafgørelse. Sagen forventes ikke at rejse spørgsmål i forhold til nærhedsprincippet. I lyset af at forslaget som nævnt forventes at være omfattet af retsforbeholdet, vurderes forslaget ikke at have lovgivningsmæssige eller statsfinansielle konsekvenser for Danmark. Der ses ikke at foreligge offentlige tilkendegivelser om de øvrige medlemsstaters holdning til sagen. Det er på nuværende tidspunkt ikke muligt at tage stilling til direktivforslaget. Fra dansk side forventer man dog at kunne tage præsentationen af forslaget til efterretning.

1. Baggrund

Kommissionen fremsatte i 2007 et forslag til rammeafgørelse om anvendelse af passagerlister (PNR-oplysninger) med henblik på retshåndhævelse. Forslaget blev efterfølgende forhandlet i Rådet, men det bortfaldt imidlertid som følge af Lissabon-Traktatens ikrafttræden.

Det fremgår af Stockholmprogrammet, der fastlægger de overordnede rammer for samarbejdet om retlige og indre anliggender og udstikker prioriteterne på området for 2010-2014, at udbredt grænseoverskridende kriminalitet såsom terrorisme, organiseret kriminalitet, narkotikahandel, menneskehandel, menneskesmugling og våbenhandel udgør en presserende trussel mod EU's indre sikkerhed, og derfor kræver en klar og samlet respons.

Af Kommissionens handlingsplan om gennemførelse af Stockholmprogrammet fremgår det, at Kommissionen vil fremsætte et lovgivningsforslag om en fælles EU-tilgang til brug af passagerlisteoplysninger med henblik på retshåndhævelse med henblik på at garantere EU's sikkerhed.

Det forventes, at Kommissionen på rådsmødet den 24.-25. februar 2011 vil præsentere et direktivforslag om anvendelse af passagerlister (PNR-oplysninger) med henblik på retshåndhævelse.

2. Indhold

Det nærmere indhold af direktivforslaget kendes endnu ikke. Det forventes dog, at direktivforslaget vil indeholde en del af de samme elementer som det bortfaldne forslag til Rådets rammeafgørelse om anvendelse af passagerlister (PNR-oplysninger) med henblik på retshåndhævelse. Der kan i den forbindelse henvises til det samlenotat, der blev oversendt til Folketinget forud for rådsmødet (retlige og indre anliggender) den 27.-28. november 2008.

3. Gældende dansk ret

Sagen giver på det foreliggende grundlag ikke anledning til at redegøre nærmere for gældende ret.

Det danske retsforbehold

Det forventes, at forslaget vil blive fremsat med hjemmel i Traktaten om Den Europæiske Unions Funktionsmåde (TEUF), 3. del, afsnit V. Forslaget vil i så fald være omfattet af Danmarks forbehold vedrørende retlige og indre anliggender. Protokollen om Danmarks stilling, der er knyttet til Lissabon-traktaten, vil på den baggrund finde anvendelse.

Ifølge protokollens artikel 1 deltager Danmark ikke i Rådets vedtagelse af foranstaltninger, der foreslås i henhold til TEUF, 3. del, afsnit V, og ifølge artikel 2 er ingen af de foranstaltninger, der er vedtaget i henhold til TEUF, 3. del, afsnit V, bindende for eller finder anvendelse i Danmark ("retsforbeholdet").

En eventuel gennemførelse af forslaget vil således ikke være bindende for eller finde anvendelse i Danmark.

4. Lovgivningsmæssige og statsfinansielle konsekvenser

Hvis forslaget er omfattet Danmarks forbehold vedrørende retlige og indre anliggender, vil det hverken have lovgivningsmæssige eller statsfinansielle konsekvenser.

5. Høring

Der er ikke foretaget høring i sagen.

6. Nærhedsprincippet

Sagen forventes ikke at rejse spørgsmål i forhold til nærhedsprincippet.

7. Andre landes kendte holdninger

Der ses ikke at foreligge offentlige tilkendegivelser om de øvrige medlemsstaters holdning til forslaget.

8. Foreløbig generel dansk holdning

Det er på nuværende tidspunkt ikke muligt at tage stilling til indholdet af direktivforslaget. Fra dansk side forventer man dog at kunne tage præsentationen af forslaget til efterretning.

9. Europa-Parlamentet

Sagen har endnu ikke været behandlet af Europa-Parlamentet.

10. Specialudvalget for politimæssigt og retligt samarbejde

Sagen har været drøftet på et møde i Specialudvalget for politimæssigt og retligt samarbejde den 31. januar 2011.

11. Tidligere forelæggelser for Folketingets Europaudvalg og Retsudvalg

Direktivforslaget har ikke tidligere været forelagt for Folketingets Europaudvalg eller Retsudvalg.

Det bemærkes, at forslaget til Rådets rammeafgørelse om anvendelse af passagerlister (PNR-oplysninger) med henblik på retshåndhævelse senest blev forelagt for Folketingets Europaudvalg og Retsudvalg til orientering forud for rådsmødet (retlige og indre anliggender) den 27.-28. november 2008.

Dagsordenspunkt 4: Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om retten til information under straffesager**

Revideret notat. Ændringerne er anført i kursiv.

Sagen er omfattet af retsforbeholdet.

KOM (2010) 392 endelig

Resumé

Direktivforslaget er omfattet af Danmarks forbehold vedrørende retlige og indre anliggender. Direktivforslaget har til formål at opstille minimumsregler vedrørende mistænkte og tiltalte ret til information under straffesagen. Forslaget indeholder bl.a. regler om retten til generel mundtlig information om mistænkte og tiltalte rettigheder inden for strafferetsplejen, retten til skriftlig information om rettigheder i forbindelse med anholdelse, retten til skriftlig information om rettigheder, der følger af en sag vedrørende fuldbyrdelsen af europæisk arrestordre, retten til information om tiltalen og adgang til aktindsigt i sagens akter. Forslaget vurderes ikke at være i strid med nærhedsprincippet. Forslaget er som nævnt omfattet af Danmarks forbehold vedrørende retlige og indre anliggender, og forslaget har derfor hverken lovgivningsmæssige eller statsfinansielle konsekvenser for Danmark. Der ses ikke at foreligge offentlige tilkendegivelser om de øvrige medlemsstaters holdninger til forslaget. Fra dansk side er man generelt positivt indstillet over for forslaget. Der blev på rådsmødet den 2.-3. december 2010 opnået generel enighed om forslaget i Rådet. Det er forventningen, at formandskabet på rådsmødet den 24.-25. februar 2011 vil redegøre for status for forhandlingerne med Europa-Parlamentet.

1. Baggrund

Princippet om gensidig anerkendelse udgør hjørnesteinen i samarbejdet mellem EU-medlemsstaterne inden for det strafferetlige område. Ifølge formandskabets konklusioner på Det Europæiske Råds møde den 15. og 16. oktober 1999 i Tammerfors fastslås det således, at gensidig anerkendelse ”sammen med den nødvendige indbyrdes tilnærmelse af lovgivningen” vil kunne ”fremme den retlige beskyttelse af den enkeltes rettigheder.” Gennemførelsen af princippet om gensidig anerkendelse af afgørelser i straffesager forudsætter, at medlemsstaterne har tillid til hinandens strafferetlige systemer. Hertil kommer, at gensidig anerkendelse kan nødvendiggøre regler, der har til formål at beskytte mistænkte og tiltalte rettigheder.

I Stockholmprogrammet, der blev vedtaget af Det Europæiske Råd den 10.-11. december 2009, understreges endvidere betydningen af individets

rettigheder i straffesager som en grundlæggende værdi i EU og et væsentligt element i den gensidige tillid mellem medlemsstaterne og borgernes tillid i EU.

I Rådets resolution om en køreplan med henblik på at styrke mistænkte og tiltalte proceduremæssige rettigheder i straffesager, der blev vedtaget i Rådet den 30. november 2009, fremgår det, at Kommissionen samtidig opfordres til at fremlægge en række forslag med henblik på styrkelse af mistænkte og tiltalte rettigheder. Det drejer sig om en række foranstaltninger vedrørende bl.a. retten til tolkning og oversættelse i straffesager, retten til information om rettigheder og om anklagen, retten til juridisk bistand, retten til at kommunikere med familie mv. og særlig beskyttelse af svage eller udsatte grupper.

Kommissionen har på den baggrund den 20. juli 2010 fremlagt et direktivforslag om ret til information under straffesager.

Det danske retsforbehold

Forslaget er fremsat med hjemmel i Traktaten om Den Europæiske Unions Funktionsmåde (TEUF), 3. del, afsnit V. Forslaget er derfor omfattet af Danmarks forbehold vedrørende retlige og indre anliggender. Protokollen om Danmarks stilling, der er knyttet til Lissabon-traktaten, finder på den baggrund anvendelse.

Ifølge protokollens artikel 1 deltager Danmark ikke i Rådets vedtagelse af foranstaltninger, der foreslås i henhold til TEUF, 3. del, afsnit V, og ifølge artikel 2 er ingen af de foranstaltninger, der er vedtaget i henhold til TEUF, 3. del, afsnit V, bindende for eller finder anvendelse i Danmark ("retsforbeholdet").

En eventuel gennemførelse af forslaget er således ikke bindende for eller finder anvendelse i Danmark.

2. Indhold

2.1. Generelt om forslaget

Forslaget er fremsat under henvisning til TEUF artikel 82, stk. 2, hvorefter der kan fastsættes minimumsregler om enkeltpersoners rettigheder inden for strafferetsplejen med henblik på bl.a. at lette den gensidige anerkendelse af domme og retsafgørelser.

Forslaget tager sigte på at opstille minimumsregler med hensyn til retten til information i straffesager i EU. Der lægges f.eks. op til regler, der fastsætter en ret til skriftligt at få information om rettigheder i forbindelse med anholdelse.

Det skal fremhæves, at forslaget som udgangspunkt ikke indeholder regler om mistænkt og tiltalt og øvrige rettigheder inden for strafferetsplejen. Forslaget indeholder som udgangspunkt alene regler om, at hvis der i medlemsstaternes nationale lovgivning eksisterer regler om f.eks. retten til at få en advokat, så er myndigheder i en række nærmere opregnede tilfælde forpligtet til at underrette en person om sådanne rettigheder. Forslaget tager således ikke sigte på at regulere f.eks., hvornår en person har ret til en advokat. Forslaget tager dog sigte på i et vidt omfang at regulere medlemsstaternes lovgivning om aktindsigt i straffesager mv.

2.2. Nærmere om hovedelementerne i forslaget

Forslaget fastsætter som nævnt regler om mistænkt og tiltalt ret til information om deres rettigheder i forbindelse med en straffesag. Direktivforslaget omfatter endvidere personer, hvis sag har tilknytning til fuldbyrdelse af en europæisk arrestordre (udleveringssager).

Forslaget finder ikke anvendelse i forhold til straffesager, der behandles af forvaltningsmyndigheder i forbindelse med overtrædelse af f.eks. konkurrencelovgivningen. Det gælder dog ikke fra det tidspunkt, hvor sagen indbringes for en domstol.

Efter forslaget skal medlemsstaterne sikre, at enhver person, som er mistænkt eller tiltalt for at have begået en lovovertrædelse, straks og i et enkelt og letforståeligt sprog informerer om sine rettigheder inden for strafferetsplejen. Informationerne skal som minimum omfatte oplysninger om retten til at få adgang til en advokat, retten til at blive informeret om tiltalen og efter omstændighederne få aktindsigt i sagsakterne samt retten til tolkning og oversættelse.

Ifølge forslaget skal medlemsstaterne sikre, at en person, der anholdes i forbindelse med en straffesag skriftligt oplyses om sine processuelle rettigheder og får mulighed for at læse meddelelsen om rettigheder, herunder retten til at få prøvet frihedsberøvelsen af en domstol. Meddelelsen skal udformes på et sprog, som den anholdte person forstår.

Det følger af direktivforslaget, at vedkommende kan informeres mundtligt om rettighederne på et sprog vedkommende forstår, hvis den skriftli-

ge meddelelse om rettigheder ikke foreligger på et relevant sprog. Der skal imidlertid uden unødigt ophold udleveres en skriftlig meddelelse på et relevant sprog.

Efter forslaget skal medlemsstaterne endvidere sikre, at enhver, der er genstand for en sag vedrørende fuldbyrdelse af en europæisk arrestordre, modtager en relevant skriftlig meddelelse om de rettigheder, der fremgår af Rådets rammeafgørelse af 13. juni 2002 om den europæiske arrestordre og om procedurerne for overgivelse mellem medlemsstaterne (2002/584/RIA).

Medlemsstaterne skal endvidere sikre, at en mistænkt eller tiltalt person modtager tilstrækkelig information om sigtelsen og tiltalen for at sikre en retfærdig rettergang. Denne information skal, når der sker anholdelse, indeholde oplysninger om grundene for anholdelsen og sigtelsen. Der skal endvidere i forbindelse med tiltalerejsningen gives en beskrivelse af de faktiske omstændigheder, der knytter sig til lovovertrædelsen, herunder tidspunktet, stedet og information om den pågældendes deltagelse i lovovertrædelsen samt information om lovovertrædelsens art og den juridiske vurdering heraf. Informationen skal gives straks og på et sprog, den mistænkte eller tiltalte forstår. Hvis den pågældende er et barn, skal informationen tilpasses barnets alder, modenhed og intellektuelle og følelsesmæssige evner.

Forslaget indeholder endvidere bestemmelser om retten til aktindsigt i sagens akter, når en mistænkt eller tiltalt person anholdes eller varetægtsfængsles. Medlemsstaterne skal således sikre, at personen eller dennes advokat får aktindsigt i de dokumenter blandt sagens akter, der er relevante for at afgøre, om anholdelsen eller tilbageholdelsen er lovlig.

Forslaget indebærer endvidere, at medlemsstaterne skal sikre, at personen eller dennes advokat får aktindsigt i sagens akter, hvor hensynet til en retfærdig rettergang tilsiger det, både så længe myndighedernes efterforskning pågår og så snart efterforskningen er afsluttet.

Forslaget giver dog den kompetente retlige myndighed mulighed for at undtage visse dokumenter blandt sagens akter. Der kan dog ske fravigelse af retten til aktindsigt, hvis indsigt i dokumenter kan medføre alvorlig risiko for *en anden persons grundlæggende rettigheder, eller hvis det er strengt nødvendigt for at beskytte en vigtig offentlig interesse.*

Det følger endvidere af forslaget, at medlemsstaterne skal sikre, at en mistænkt eller tiltalt har modtaget den information, som direktivforslaget

lægger op til, at der skal gives underretning om. Medlemsstaterne skal endvidere sikre, at den mistænkte og tiltalte har et effektivt retsmiddel til rådighed i de tilfælde, hvor vedkommende ikke har modtaget den relevante information.

Herudover indeholder forslaget bl.a. bestemmelser om uddannelse af medarbejdere hos politi, gennemførelse og ikrafttræden mv.

Forslaget blev *drøftet* på rådsmødet den 7.-8. oktober 2010, den 8.-9. november 2010 og den 2.-3. december 2010, hvor der blev opnået enighed blandt medlemsstaterne om en generel indstilling til forslaget.

3. Gældende dansk ret

3.1. Den Europæiske Menneskerettighedskonvention

Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK) med tilhørende protokoller er gjort til en del af dansk ret ved lov nr. 285 af 29. april 1992 med senere ændringer.

Det følger af EMRK artikel 5, stk. 2, at enhver, der anholdes, snarest muligt og på et sprog, som han eller hun kan forstå, skal underrettes om grundene til anholdelsen og om enhver sigtelse mod vedkommende.

Det følger endvidere af EMRK artikel 6, stk. 3, litra a, at enhver, der er anklaget for en lovovertrædelse, snarest muligt skal have en udførlig underretning om indholdet af og årsagen til den sigtelse, der er rejst mod den pågældende, på et sprog, som vedkommende forstår. Bestemmelsen stiller ikke krav om, at underretningen gives i en bestemt form.

Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har i sin praksis fastslået, at underretningen skal være mere konkret og detaljeret udformet, når en person er anklaget for en lovovertrædelse (EMRK artikel 6, stk. 2, litra a), end den underretning, der kræves, når en person er anholdt (EMRK, artikel 5, stk. 2). Underretningen skal således indeholde oplysning om, dels hvilken handling eller undladelse anklagen vedrører, dels en angivelse af hvilke retsregler der påstås overtrådt. Oplysninger må samtidig være tilstrækkeligt detaljerede til, at den anklagede kan forberede sit forsvar, men detaljeringsgraden afhænger i øvrigt af sagens konkrete omstændigheder.

Herudover følger det af EMRK artikel 6, stk. 3, litra b, at enhver, der er anklaget for en lovovertrædelse, har ret til at få tilstrækkelig tid til at forberede sit forsvar. Bestemmelsen indebærer, at den anklagede i en straf-

fesag skal sikres mulighed for en reel adgang til at få sine indvendinger mod f.eks. tiltalen bedømt.

EMRK artikel 6, stk. 3, litra b (sammenholdt med artikel 6, stk. 1) indebærer, at den anklagede efter omstændighederne skal have adgang til aktindsigt i sagens materiale. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har i sin praksis fastslået, at denne ret kan begrænses til, at aktindsigten alene gives til den anklagedes forsvarer. Det følger endvidere af domstolens praksis, at anklagemyndigheden har pligt til at gøre forsvaret bekendt med alt relevant bevismateriale for eller imod tiltalte, og at retten til aktindsigt kan begrænses af hensyn til f.eks. den nationale sikkerhed eller beskyttelse af vidner og andre.

3.2. Retsplejeloven

3.2.1. Retten til at blive informeret om sigtelse og tiltale mv.

Efter retsplejelovens § 752, stk. 1, skal en sigtet inden politiets afhøring udtrykkeligt gøres bekendt med sigtelsen og med, at den pågældende ikke er forpligtet til at udtale sig. Det skal af rapporten fremgå, at disse regler er iagttaget.

Det følger endvidere af retsplejelovens § 758, stk. 2, at politiet snarest muligt skal gøre en person, der er anholdt, bekendt med sigtelsen og tidspunktet for anholdelsen. Det skal af rapporten fremgå, at denne regel er iagttaget.

For så vidt angår information om tiltalen i en straffesag bestemmer retsplejelovens § 834, at tiltale rejses ved et anklageskrift, som bl.a. skal indeholde oplysninger om den regel, der påstås overtrådt, og forbrydelsens kendetegn, som de fremgår af reglen, samt en kort beskrivelse af det forhold, der rejses tiltalte for, med en angivelse af tid, sted, genstand, udførelsesmåde og andre nærmere omstændigheder, som er nødvendig for en tilstrækkelig og tydelige beskrivelse.

Af retsplejelovens § 835 fremgår endvidere, at anklagemyndigheden uden ophold sender en kopi af anklageskriftet til forsvareren og forkyn-der kopi af anklageskriftet for tiltalte, eventuelt i forbindelse med forkyndelse af indkaldelsen til retsmødet. Sker forkyndelsen ikke straks for tiltalte, skal anklagemyndigheden sende en kopi af anklageskriftet til tiltalte i anbefalet brev.

3.2.2. Den sigtede og forsvarerens ret til aktindsigt

Retsplejelovens §§ 729 a-729 c indeholder regler om den sigtede og forsvarerens aktindsigt i sagens akter, hvor straffesagen mod den pågældende fortsat er under behandling.

Det fremgår af retsplejelovens § 729 a, stk. 2, at retten meddeler forsvareren kopi af indførsler i retsbøgerne vedrørende sagen. Forsvareren kan gøre sigtede bekendt med kopierne med de undtagelser, der følger af retsplejelovens §§ 748 (hensyn til fremmed magter, til statens sikkerhed, sagens opklaring eller tredjemand) og 856 (bl.a. hensynet til et vidnes sikkerhed). Efter bestemmelsen kan retten endvidere pålægge forsvareren ikke at overlevere kopierne til sigtede eller andre, hvis det må befrygtes, at kopierne vil blive benyttet på retsstridig måde.

Det fremgår endvidere af retsplejelovens § 729 a, stk. 3, at forsvareren har adgang til at gøre sig bekendt med det materiale, som politiet har tilvejebragt til brug for den sag, som sigtelsen angår. Forsvareren skal have udleveret kopi af materialet, i det omfang det uden ulempe kan kopieres. Forsvareren må ikke uden politiets samtykke overlevere det modtagne materiale til sigtede eller andre. Det fremgår af bestemmelsen, at politiet giver samtykke til overleveringen, hvis det findes ubetænkeligt.

Det fremgår endelig af § 729 a, stk. 4, at politiet kan give forsvareren pålæg om ikke at videregive de oplysninger, som forsvareren har modtaget fra politiet, hvis det er nødvendigt af hensyn til fremmede magter, til statens sikkerhed, til sagens opklaring, til tredjemand eller til efterforskningen af en anden verserende sag om en lovovertrædelse, som efter loven kan straffes med fængsel i 6 år eller derover, eller som udgør en forsætlig overtrædelse af straffelovens kapitel 12 og 13 (om forbrydelser mod statens selvstændighed og sikkerhed samt forbrydelser mod statsforfatningen og de øverste statsmyndigheder, terrorisme mv.). Et sådant pålæg kan udstrækkes, indtil tiltalte har afgivet forklaring under hovedforhandlingen.

Efter retsplejelovens § 729 b, stk. 1, skal en sigtet uden forsvarer efter anmodning have adgang til hos politiet at gøre sig bekendt med indførsler i retsbøgerne vedrørende sagen, medmindre andet følger af de nævnte bestemmelser i retsplejelovens §§ 748 og 856. Politiet skal efter anmodning udlevere kopi af indførelserne til sigtede, medmindre det må befrygtes, at kopierne vil blive benyttet på en retsstridig måde.

Efter retsplejelovens § 729 b, stk. 2, skal en sigtet uden forsvarer endvidere efter anmodning have adgang til at gøre sig bekendt med det materiale, som politiet har tilvejebragt til brug for den sag, som sigtelsen angår. Anmodningen kan dog i visse tilfælde afslås af politiet, jf. § 729 a, stk. 4. Politiet udleverer efter anmodning endvidere kopi af materialet til sigtede, hvis det findes ubetænkeligt.

Det fremgår endvidere af retsplejelovens § 729 b, stk. 2, at en begrænsning i sigtedes aktindsigt bortfalder senest inden hovedforhandlingen eller et retsmøde med henblik på sagens behandling som tilståelsessag, eller hvis sagen afsluttes ved tiltalefrafald.

Det fremgår endelig af retsplejelovens § 729 c, stk. 1, at retten efter anmodning fra politiet kan bestemme, at reglerne om forsvarerens og sigtedes ret til aktindsigt efter §§ 729 a og 729 b fraviges. Det fremgår, at der kan ske fravigelse, hvis det er påkrævet af hensyn til fremmede magter, statens sikkerhed, sagens opklaring, tredjemands liv og helbred, efterforskningen af en anden verserende sag, som efter loven kan straffes med fængsel i 6 år eller derover, eller som udgør en forsætlig overtrædelse af straffelovens kapitler 12 eller 13, eller beskyttelse af fortrolige oplysninger om politiets efterforskningsmetoder.

Efter retsplejelovens § 729 c, stk. 2, kan afgørelse om fravigelse ikke træffes, hvis det giver anledning til væsentlige betænkeligheder for varetagelsen af sigtedes forsvar. Det fremgår endvidere af stk. 3, at forsvareren eller sigtede skal gøres bekendt med det øvrige indhold af materialet, hvis hensynene efter § 729 c, stk. 1, alene gør sig gældende for en del af materialet.

3.2.3. Retten til information om tolkning og oversættelse

Retsplejeloven indeholder ikke regler om, at en sigtet eller tiltalt skal informeres om retten til at få stillet en tolk til rådighed eller få oversat bestemte dokumenter, der indgår i straffesagens behandling.

Det bemærkes, at det følger af EMRK artikel 5, stk. 2, at enhver, der anholdes, snarest muligt og på et sprog, som han eller hun forstår, skal underrettes om grundene til anholdelsen og om enhver sigtelse mod vedkommende.

Det følger endvidere af EMRK artikel 6, stk. 3, litra a, at enhver, der er anklaget for en lovovertrædelse, snarest muligt skal have en udførlig underretning om indholdet af og årsagen til den sigtelse, der er rejst mod

ham eller hende, på et sprog, som vedkommende forstår. Bestemmelsen indebærer, at myndighederne efter omstændighederne er forpligtet til at oversætte anklageskrift, tilsigelser mv.

Herudover følger det af EMRK artikel 6, stk. 3, litra e, at enhver, der er anklaget for en lovovertrædelse, har ret til at få vederlagsfri bistand af en tolk, hvis han eller hun ikke forstår eller taler det sprog, der anvendes i retten. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har i sin praksis fastslået, at retten til tolkebistand ikke er begrænset til tolkning under selve hovedforhandlingen, men omfatter tolkebistand generelt i forbindelse med straffesagens behandling. Domstolen har således udtalt, at retten til tolkebistand omfatter alle dokumenter eller forklaringer i en retssag, som det er nødvendigt for den tiltalte at forstå for at kunne få en retfærdig rettergang.

Efter retsplejelovens § 752 skal en sigtet inden politiets afhøring udtrykkeligt gøres bekendt med sigtelsen. Det fremgår endvidere af § 758, stk. 2, at politiet snarest muligt skal gøre den anholdte bekendt med sigtelsen og tidspunktet for anholdelsen. I overensstemmelse med EMRK artikel 5 og 6 (jf. ovenfor) skal de nævnte oplysninger gives på et sprog, som sigtede/den anholdte kan forstå.

Retsplejelovens § 149 indeholder nærmere regler om tolkning og oversættelse i retssager.

3.2.4. Retten til information om advokatbistand mv.

Retsplejeloven indeholder endvidere ikke regler om, at en sigtet eller tiltalt person skal informeres om retten til at få en advokat stillet til rådighed.

Retsplejelovens kapitel 66 indeholder nærmere regler om en sigtets eller tiltaltes ret til at få beskikket en advokat.

3.3. Udleveringsloven

Det følger af artikel 11, stk. 1, i Rådets rammeafgørelse af 13. juni 2002 om den europæiske arrestordre og om procedurene for overgivelse mellem medlemsstaterne (2002/584/RIA), at en eftersøgt, der anholdes, af den kompetente fuldbyrdende judicielle myndighed i overensstemmelse med sin nationale lovgivning skal informeres om den europæiske arrestordre og om dens indhold samt muligheden for at give samtykke til at blive overgivet til den udstedende judicielle myndighed.

Rammeafgørelsen blev gennemført ved lov nr. 433 af 10. juni 2003 om ændring af lov om udlevering af lovovertrædere og lov om udlevering af lovovertrædere til Finland, Island, Norge og Sverige. Udleveringsloven indeholder ikke regler om retten til information for personer, hvis sag har tilknytning til fuldbyrdelse af en europæisk arrestordre. Udleveringsloven indeholder endvidere ikke særlige regler om retten til aktindsigt i forbindelse med behandlingen af en udleveringssag.

Det fremgår dog af udleveringslovens § 18 b, stk. 1, at bestemmelserne i retsplejelovens 4. bog med de fornødne lempelser gælder for undersøgelsen af, hvorvidt betingelserne for udlevering er opfyldt.

3.4. Rigspolitiets vejledning til anholdte

For så vidt angår information til anholdte personer har Rigspolitiet udarbejdet en skriftlig vejledning, der udleveres til anholdte personer.

Vejledningen indeholder bl.a. oplysninger om den anholdtes ret til at kontakte familie eller arbejdsgiver for at orientere dem om anholdelsen, retten til at blive fremstillet for en dommer inden for 24 timer, retten til at kontakte en advokat, retten til at kontakte en læge og retten til at kontakte relevante konsulære myndigheder.

Vejledningen er indtil videre oversat til dansk, engelsk, tysk, fransk, spansk, tyrkisk og arabisk.

4. Lovgivningsmæssige og statsfinansielle konsekvenser

4.1. Lovgivningsmæssige konsekvenser

Forslaget er som nævnt fremsat efter TEUF, 3. del, afsnit V, og derfor omfattet af Danmarks forbehold vedrørende retlige og indre anliggender. Danmark deltager således ikke i vedtagelsen af direktivforslaget, som ikke vil være bindende for eller finde anvendelse i Danmark.

Hvis det foreliggende forslag til direktiv fandt anvendelse i Danmark, vurderes forslaget at ville nødvendiggøre visse lovændringer og eventuel tilpasning af administrative regler med henblik på i højere grad at lovfæste personers ret til information i forbindelse med en straffesag. Det gælder navnlig kravet om, at der skal oplyses om en række nærmere anførte rettigheder og krav om skriftlige meddelelse af rettigheder til anholdte.

4.2. Statsfinansielle konsekvenser

Hvis direktivforslaget fandt anvendelse i Danmark, vurderes det at ville have mindre statsfinansielle konsekvenser.

5. Høring

Forslaget er den 22. september 2010 sendt i høring hos følgende myndigheder og organisationer mv.:

Østre Landsret, Vestre Landsret, Sø- og Handelsretten, samtlige byretter, Procesbevillingsnævnet, Domstolsstyrelsen, Rigspolitiet, Politiets Efterretningstjeneste, Rigsadvokaten, Den Danske Dommerforening, Dommerfuldmægtigforeningen, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Foreningen af offentlige anklagere, Politiforbundet, Advokatrådet, Landsforeningen af beskikkede advokater, Danske Advokater, Amnesty International, Institut for Menneskerettigheder, Retspolitisk Forening og Retssikkerhedsfonden.

Østre Landsret, Vestre Landsret, Sø- og Handelsretten, samtlige byretter, Procesbevillingsnævnet, Domstolsstyrelsen, Politiets Efterretningstjeneste og Politiforbundet har ikke bemærkninger til forslaget.

Justitsministeriet har modtaget høringssvar fra **Rigsadvokaten, Rigspolitiet, Institut for Menneskerettigheder, Advokatrådet, Landsforeningen af forsvarsadvokater og Retspolitisk Forening.**

Rigsadvokaten er generelt positivt indstillet over for forslaget, der sikrer et samlet, højt niveau for mistænkt og tiltalt processuelle rettigheder. For så vidt angår forslagets regulering af retten til aktindsigt i straffesager finder Rigsadvokaten, at reglerne i direktivet bør formuleres fleksibelt under behørig hensyntagen til medlemsstaternes retlige traditioner på området, herunder begrænsninger i adgangen til aktindsigt. Det bemærkes bl.a., at kravet om, at myndighederne umiddelbart i forbindelse med en anholdelse skal udlevere de akter, der er baggrunden for anholdelsen, kan give anledning til praktiske og ressourcemæssige vanskeligheder. Det anføres endvidere, at den nærmere udmøntning i praksis bør overvejes for så vidt angår kravet om, at medlemsstaterne skal sikre, at der er et effektivt retsmiddel til stede i de tilfælde, hvor en person ikke har modtaget den i direktivet forudsatte information. Det anføres endelig, at eventuelle vejledende standardformuleringer, som der med forslaget lægges op til, bør afpasses de nationale systemer.

Rigspolitiet har oplyst, at såfremt direktivet fandt anvendelse i Danmark ville der være anledning til at overveje at foretage en række ændringer i Rigspolitiets vejledning til anholdte personer. Det gælder i forhold til information om sigtelsen, ret til aktindsigt, ret til tolkning og oversættelse og processuelle rettigheder. Rigspolitiet anfører endvidere, at et ikke ubetydeligt antal anholdte kun opholder sig kortvarigt i politiets varetægt, og at anholdte personer allerede i dag oplyses om sigtelsen mv.

Institut for Menneskerettigheder anfører bl.a., at der er tale om et vigtigt initiativ, der fastsætter fælles mindstestandarder for mistænkte og tiltalte processuelle rettigheder i straffesager i EU. Det anføres, at forslaget overordnet ses som en generel og væsentlig forbedring til styrkelse af mistænkte og tiltalte rettigheder i straffesager. Instituttet finder endvidere, at det er af stor betydning, at medlemsstaterne dels pålægges at sikre, at der etableres procedurer til konstatering af, at al information er udleveret til den mistænkte, dels pålægges at sikre, at der er effektive retsmidler, hvor den relevante information ikke er modtaget.

Advokatrådet er generelt positivt indstillet over for, at der fastsættes mindstestandarder for information af mistænkte og tiltalte om deres processuelle rettigheder. Advokatrådet finder det meget vigtigt, at især anholdte i tilstrækkeligt omfang bliver vejledt om deres rettigheder, herunder retten til at have en advokat til stede ved afhøringer.

Landsforeningen af forsvarsadvokater er positiv i forhold til at sikre, at den sigtede får udleveret en skriftlig vejledning i forbindelse med anholdelse og tilbageholdelse. Foreningen er også positiv med hensyn til, at en mistænkt informeres om retten til at få stillet en tolk til rådighed og få oversat bestemt dokumenter. Det er hensigtsmæssigt, at disse rettigheder præciseres, og foreningen billiger, at der i dansk ret strammes op på disse minimumsrettigheder for den mistænkte eller tiltalte.

Foreningen bemærker, at det er uklart, hvorvidt direktivforslag indebærer, at en mistænkt skal kunne påberåbe sig minimumsrettighederne forud for det tidspunkt, hvor den pågældende efter den danske retsplejelov er sigtet.

Landsforeningen af forsvarsadvokater peger også på, at en sigtets ret til aktindsigt efter den danske retsplejelovs § 729 a, stk. 2, og § 729 b, stk. 1, jf. stk. 2, indtræder i forbindelse med sigtelsen og retten til aktindsigt er løbende under efterforskningen. Denne sigtedes rettigheder er på dette punkt bedre efter den danske retsplejelov, end hvad der med direktivforslaget lægges op til. Foreningen bemærker også, at en eventuel gennem-

førelse af direktivforslaget med en minimumsstandard, der er ringere end den danske retsplejelov, på ingen måde må føre til yderligere forringelser af den sigtedes adgang til aktindsigt.

Foreningen finder også, at de minimumsgarantier, som fremgår af direktivforslaget, ikke med sikkerhed opfylder de krav, der er fastlagt efter Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 5 og 6.

Retspolitisk Forening hilser forslaget velkomment. Ud fra tanken om menneskerettighedernes universalitet er det efter foreningens opfattelse vigtigt, at reglerne om information til sigtede, mistænkte og tiltalte omfatter så mange lande som muligt. Da forslaget vedrører spørgsmål, som udover national regulering også er indeholdt i Den Europæiske Menneskerettigheds Konvention og ofte pådømmes af Den europæiske Menneskeretsdomstol, advarer foreningen mod den risiko for skismaer, der i den henseende kan opstå. Foreningen peger også på, at det danske regelsæt på en række områder halter bagefter. Der mangler på flere punkter udtrykkelig lovhjemmel for regler, procedurer og rutiner, som forekommer helt indlysende og rimelige med hensyn til information i forbindelse med straffesager. Der peges dog på, at inkorporeringen af Den Europæiske Menneskeretskonvention i dansk ret i et vist omfang har repareret på den situation, og at mange af de ikke udtrykkeligt lovhjemlede rettigheder mv. fremgår af diverse instrukser, vejledninger og faste rutiner. Foreningen finder imidlertid anledning til at foreslå, at der allerede nu på nationalt plan gennemføres de fornødne lovændringer. I den forbindelse nævnes aktindsigt i sagens akter efter retsplejelovens §§ 729 a- 729 c, der i praksis som altovervejende hovedregel administreres således, at en sigtet/tiltalt ikke må overleveres et sæt sagsakter, men alene er henvist til at gennemse dem under forsvarerens tilstedeværelse. En lovændring på dette område vil efter foreningens opfattelse betyde en stor praktisk lettelse for de involverede parter og er samtidig principielt i bedre overensstemmelse med, at det er den sigtede eller tiltalte, at straffesagen retter sig imod.

6. Nærhedsprincippet

Det er i forslaget anført om nærhedsprincippet, at formålet med direktivforslaget er at fremme gensidig tillid mellem medlemsstaterne, og at forslaget derfor søger at tilnærme medlemsstaternes regler om rettigheder for enkeltpersoner inden for strafferetsplejen med hensyn til oplysninger om rettigheder og tiltalen til personer, der er under mistanke eller tiltalt for at have begået en lovovertrædelse. Det anføres, at forslagets mål ikke

i tilstrækkelig grad kan nås af medlemsstaterne hver for sig, da der stadig er væsentlig forskel på, hvordan og hvornår informationen gives, hvilket fører til forskellige standarder i EU.

Det er regeringens vurdering, at forslaget ikke er i strid med nærhedsprincippet. Regeringen kan i den forbindelse tilslutte sig betragtningerne i forslaget.

7. Andre landes kendte holdninger

Der ses ikke at foreligge offentlige tilkendegivelser fra de øvrige medlemsstater til forslaget.

8. Foreløbig generel dansk holdning

Fra dansk side er man generelt positiv indstillet over for forslaget.

9. Europa-Parlamentet

Forslaget til direktiv behandles efter den fælles beslutningsprocedure, jf. TEUF artikel 294, der indebærer, at forslaget skal behandles i Europa-Parlamentet.

Forslaget blev den 20. juli 2010 oversendt til Europa-Parlamentet. Europa-Parlamentet har efter det oplyste endnu ikke behandlet forslaget.

10. Specialudvalget for politimæssigt og retligt samarbejde

Sagen har senest været drøftet på et møde i Specialudvalget for politimæssigt og retligt samarbejde den 31. januar 2011.

11. Tidligere forelæggelser for Folketingets Europaudvalg og Retsudvalg

Sagen har tidligere været forelagt for Folketingets Europaudvalg og Retsudvalg forud for rådsmødet den 7. og 8. oktober 2010, den 8. og 9. november 2010 og den 2.-3. december 2010.

Dagsordenspunkt 5: Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om angreb på informationssystemer og om ophævelse af Rådets rammeafgørelse 2005/222/RIA**

Revideret notat. Ændringerne er anført med kursiv.

Sagen er omfattet af retsforbeholdet.

KOM(2010) 0517

Resumé

*Direktivforslaget er omfattet af Danmarks forbehold vedrørende retlige og indre anliggender. Forslaget har til formål at sikre en yderligere tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning i forhold til den gældende rammeafgørelse om angreb på informationssystemer (2005/222/RIA). Forslaget indeholder en række forpligtelser for medlemsstaterne særligt med hensyn til kriminalisering af forskellige former for IT-kriminalitet og fastsætter bl.a. minimumsregler for straffene herfor. Forslaget indeholder desuden bestemmelser, der har til formål at forbedre samarbejdet mellem de retlige og andre kompetente myndigheder, herunder politiet og andre retshåndhævende myndigheder i medlemsstaterne. Forslaget vurderes ikke at være i strid med nærhedsprincippet. Forslaget er som nævnt omfattet af Danmarks forbehold vedrørende retlige og indre anliggender, og det har derfor hverken lovgivningsmæssige eller statsfinansielle konsekvenser. Der ses ikke at foreligge offentlige tilkendegivelser om de øvrige medlemsstaters holdninger til forslaget. *Fra dansk side er man generelt positivt indstillet over for forslaget. Det er forventningen, at forslaget vil blive behandlet som et informationspunkt på rådsmødet den 24.-25. februar 2011.**

1. Baggrund

Den 30. september 2010 fremsatte Kommissionen et direktivforslag om angreb på informationssystemer. Formålet med forslaget er at sikre en yderligere tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning i forhold til den gældende rammeafgørelse om angreb på informationssystemer (2005/222/RIA). Forslaget bygger på denne rammeafgørelse og Europarådets konvention om IT-kriminalitet af 23. november 2001. Kommissionen har derudover medtaget enkelte nye elementer.

Direktivforslaget behandles efter den almindelige beslutningsprocedure, hvilket indebærer, at Europa-Parlamentet og Rådet skal vedtage forslaget.

Forslaget blev præsenteret på rådsmødet den 8. og 9. november 2010.

Det er forventningen, at forslaget vil blive behandlet som et informationspunkt på rådsmødet den 24.-25. februar 2011.

Det danske retsforbehold

Forslaget er fremsat med hjemmel i Traktaten om Den Europæiske Unions Funktionsmåde (TEUF), 3. del, afsnit V. Forslaget er derfor omfattet af Danmarks forbehold vedrørende retlige og indre anliggender. Protokollen om Danmarks stilling, der er knyttet til Lissabon-traktaten, finder således anvendelse.

Ifølge protokollens artikel 1 deltager Danmark ikke i Rådets vedtagelse af foranstaltninger, der foreslås i henhold til TEUF, 3. del, afsnit V, og ifølge artikel 2 er ingen af de foranstaltninger, der er vedtaget i henhold til TEUF, 3. del, afsnit V, bindende for eller finder anvendelse i Danmark ("retsforbeholdet").

En eventuel gennemførelse af forslaget er derfor ikke bindende for eller finder anvendelse i Danmark.

2. Indhold

2.1. Generelt

Forslaget til direktiv er fremsat efter artikel 83 i TEUF, hvorefter Europa-Parlamentet og Rådet bl.a. på området for grænseoverskridende edb-kriminalitet af særlig grov karakter ved direktiv kan fastsætte minimumsregler for, hvad der skal anses for strafbare handlinger, og for straffene herfor.

Direktivforslaget har til formål at tilnærme medlemsstaternes strafferetlige regler til hinanden med hensyn til angreb på informationssystemer og at forbedre samarbejdet mellem de retlige og andre kompetente myndigheder, herunder politiet og andre retshåndhævende myndigheder i medlemsstaterne.

Det foreslås, at den eksisterende rammeafgørelse om angreb på informationssystemer (2005/222/RIA) formelt ophæves.

Direktivet fastsætter nærmere bestemmelser om de strafbare handlinger i forbindelse med angreb på informationssystemer og fastsætter minimumsregler for straffene herfor. Der lægges endvidere op til en styrkelse af den eksisterende struktur med døgnbemandede kontaktpunkter.

Direktivforslaget lægger i vidt omfang op til at videreføre den gældende rammeafgørelse, men forslaget indeholder også en række nye elementer, som har til formål at sikre en yderligere tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning på området, tilføjes. Det drejer sig om:

- 1) Kriminalisering af "værktøj", der anvendes til at begå lovovertrædelserne,
- 2) nye skærpende omstændigheder,
- 3) kriminalisering af "ulovlig opfangning" ikke-offentlige overførsler af edb-data,
- 4) styrkelse af den eksisterende struktur med døgnbemandede kontaktpunkter, og
- 5) nye regler vedrørende indsamling af statistiske oplysninger om it-forbrydelser.

Forslaget indeholder på den baggrund bestemmelser om, hvilke strafbare handlinger der som minimum skal kriminaliseres, sanktioner, straffemyndighed, informationsudveksling, overvågning og statistik.

De nye bestemmelser i direktivforslaget vedrørende "ulovlig opfangning" og "værktøjer" bygger på tilsvarende bestemmelser i Europarådets konvention om IT-kriminalitet.

2.2. Nærmere om hovedelementerne i forslaget

2.2.1. Strafbare handlinger

Forslagets indledende bestemmelser om ulovlig adgang til informationssystemer, ulovligt indgreb i informationssystemer og ulovligt indgreb i data svarer til den gældende rammeafgørelse.

Efter forslaget skal medlemsstaterne i grovere tilfælde kriminalisere forsætlig uretmæssig adgang til et informationssystem ("hacking") eller en del heraf.

Medlemsstaterne skal endvidere kriminalisere forsætligt og uretmæssigt forårsagelse af en alvorlig hindring eller afbrydelse af et informationssystems drift ved at indlæse eller overføre edb-data eller ved at beskadige, slette, forvanske, ændre, tilbageholde eller hindre adgang til dets edb-data, i det mindste i grovere tilfælde.

Medlemsstaterne forpligtes endvidere til i grovere tilfælde at kriminalisere forsætlig uretmæssig sletning, beskadigelse, forvanskning, ændring,

tilbageholdelse eller hindring af adgang til edb-data i et informationssystem.

Direktivforslaget indeholder en ny bestemmelse om ”ulovlig opfangning”. Ifølge bestemmelsen skal medlemsstaterne kriminalisere forsætligt og uretmæssigt opfangning af ikke-offentlige overførsler af edb-data til, fra eller inden for et informationssystem, herunder elektromagnetisk stråling fra et informationssystem (der indeholder sådanne edb-data) ved hjælp af tekniske hjælpemidler. Bestemmelsen omfatter bl.a. aflytning af ikke offentligt tilgængelige elektroniske data, som transmitteres fra et edb-system til et andet, eller som er lagret i et edb-system, herunder elektromagnetisk stråling fra et edb-system, der indeholder sådanne elektroniske data.

Direktivforslaget indeholder også en bestemmelse om udbredelse og besiddelse af ”værktøjer”, dvs. de anordninger og adgangsmidler til edb-systemer, som kan anvendes til at begå en af de strafbare handlinger. Ifølge forslaget skal medlemsstaterne kriminalisere forsætlig og uretmæssig fremstilling, salg, erhvervelse (med henblik på brug), import, besiddelse, distribution eller i øvrigt at stille sådanne anordninger og adgangsmidler til rådighed med henblik på at begå en af de strafbare handlinger omfattet af direktivet.

Som ”værktøjer” i direktivets forstand nævnes anordninger, herunder edb-programmer, der hovedsagelig er beregnet eller tilpasset til at begå en af de strafbare handlinger nævnt i direktivet, og edb-password, adgangskoder eller tilsvarende data, hvorved der kan opnås adgang til et helt informationssystem eller dele heraf.

Ifølge forslaget skal medlemsstaterne kriminalisere medvirken til og forsøg på de nævnte strafbare handlinger.

2.2.2. Sanktioner

Direktivforslaget pålægger medlemsstaterne at sikre, at de foreslåede strafbare handlinger kan straffes med strafferetlige sanktioner med en maksimal fængselsstraf på mindst to år.

Ifølge forslaget skal medlemsstaterne sikre, at de nævnte strafbare handlinger kan straffes med strafferetlige sanktioner med en maksimal fængselsstraf på mindst fem år, når de begås inden for rammerne af en kriminel organisation.

Forslaget indeholder i forhold til den gældende rammeafgørelse en række tilføjelser om, hvornår der foreligger skærpende omstændigheder. Medlemsstaterne skal således sikre, at de strafbare handlinger kan straffes med strafferetlige sanktioner med en maksimal fængselsstraf på mindst fem år, når de begås ved hjælp af et værktøj, som er beregnet til at foretage angreb, der berører et betydeligt antal informationssystemer, eller angreb, der volder betydelig skade som f.eks. afbrydelse af systemtjenester, økonomiske omkostninger eller tab af personlige data. Medlemsstaterne skal endvidere sørge for, at de strafbare handlinger kan straffes med strafferetlige sanktioner med en maksimal fængselsstraf på mindst fem år, når de begås ved at skjule gerningsmandens rigtige identitet og skade den, som identiteten egentlig tilhører.

Juridiske personer, der ifalder strafansvar i forbindelse med angreb på informationssystemer, skal kunne straffes med sanktioner, der er effektive, står i et rimeligt forhold til lovovertrædelsens grovhed og har en afskrækkende virkning. Sådanne sanktioner skal omfatte bødestrafte, men kan også omfatte en række andre sanktioner som f.eks. udelukkelse fra at modtage offentlige ydelser eller forbud mod at udøve erhvervsvirksomhed.

2.2.3. Straffemyndighed

Direktivforslaget forpligter medlemsstaterne til at etablere straffemyndighed (jurisdiktion), når lovovertrædelsen er begået helt eller delvist på medlemsstatens område. Medlemsstaten skal i sådanne tilfælde sørge for straffemyndighed, hvor gerningsmanden begår lovovertrædelsen, mens den pågældende fysisk befinder sig på landets område. Det gælder uanset, om lovovertrædelsen er rettet mod et informationssystem på det pågældende lands territorium eller et andet lands territorium. Herudover forpligtes medlemsstaterne til at etablere straffemyndighed i det tilfælde, hvor lovovertrædelsen begås mod et informationssystem på landets område, uanset om gerningsmanden på gerningstidspunktet fysisk befandt sig på det pågældende lands område.

Medlemsstaterne forpligtes endvidere til at etablere straffemyndighed, når lovovertrædelsen er begået af en af dens statsborgere eller en person, som har bopæl på den pågældende medlemsstats område eller for at skaffe en juridisk person, som har hjemsted på medlemsstatens område, vind-
ing.

2.2.4. Informationsudveksling

Direktivforslaget indeholder en forpligtelse for medlemsstaterne til inden en vis tidsfrist at efterkomme anmodninger om bistand fra de operationelle kontaktpunkter. Medlemsstaterne skal endvidere sørge for at etablere procedurer, som gør det muligt at besvare hasteanmodninger inden 8 timer. Formålet hermed er at sikre, at kontaktpunkterne inden en nærmere fastsat frist oplyser, om de kan finde en løsning på anmodningen, og hvornår det kontaktpunkt, der fremsætter anmodningen, kan forvente, at dette sker.

2.2.5. Overvågning og statistik

Direktivforslaget pålægger medlemsstaterne at sikre, at der i medlemsstaten findes et passende system til registrering, fremstilling og fremlæggelse af statistiske oplysninger om de lovovertrædelser, der er omfattet af forslaget.

3. Gældende dansk ret

3.1. Strafbare handlinger og sanktioner

Justitsministeriets udvalg om økonomisk kriminalitet og datakriminalitet (Brydensholt-udvalget) afgav i september 2002 betænkning nr. 1417/2002 om IT-kriminalitet. I betænkningen behandlede navnlig spørgsmålet om, i hvilket omfang udviklingen på IT-området nødvendiggør nye straffebestemmelser eller ændring af gældende bestemmelser. På grundlaget af betænkningen og for at Danmark kunne ratificere Europarådets konvention om IT-kriminalitet samt med henblik på Danmarks deltagelse i rammeafgørelsen om angreb på informationssystemer gennemførtes i 2004 en række straffelovsændringer, herunder straffelovens §§ 193 og 263 (lov nr. 352 af 19. maj 2004).

Efter straffelovens § 193 straffes den, der på retsstridig måde fremkalder omfattende forstyrrelse i driften af almindelige samfærdselsmidler, offentlig postbesørgelse, telegraf- eller telefonanlæg, radio- eller fjernsynsanlæg, informationssystemer eller anlæg, der tjener til almindelig forsyning med vand, gas, elektrisk strøm eller varme, straffes med bøde eller fængsel indtil 6 år. Begås forbrydelsen groft uagtsomt, er straffen bøde eller fængsel indtil 6 måneder.

Ved lovændringen i 2004 ændredes det tidligere anvendte begreb ”databehandlingsanlæg” i straffelovens § 193, stk. 1, til ”informationssysteme

mer”, der er neutralt i forhold til mulige teknologiske løsninger. Ved et informationssystem forstås en computer eller andet databehandlingsanlæg. Omfattet heraf er navnlig personlige computere, herunder både stationære og bærbare computere. Også andet elektronisk udstyr vil imidlertid kunne være omfattet, hvis udstyret har funktioner svarende til dem, der findes i computere. Det gælder således elektronisk udstyr, der kan anvendes til at oprette og/eller behandle dokumenter, billeder og lyde, udføre regnskabsfunktioner og lignende, herunder også hvis sådanne funktioner senere forekommer i kombination med andet elektronisk udstyr, f.eks. fjernsyn.

Efter straffelovens § 263, stk. 2, om krænkelse af datahemmeligheden (hacking), straffes den, der uberettiget skaffer sig adgang til en andens oplysninger eller programmer, der er bestemt til at bruges i et informationssystem med bøde eller fængsel indtil 1 år og 6 måneder. Begås forholdet med forsæt til at skaffe sig eller gøre sig bekendt med oplysninger om en virksomheds erhvervshemmeligheder eller under andre særligt skærpende omstændigheder, kan straffen stige til fængsel indtil 6 år. Dette gælder endvidere, når der er tale om overtrædelser af mere systematisk eller organiseret karakter. Det vil afhænge af en konkret vurdering, om overtrædelserne skønnes at være af mere systematisk eller organiseret karakter.

For databedrageri straffes efter straffelovens § 279 a den, som for derigennem at skaffe sig eller andre uberettiget vinding retsstridigt ændrer, tilføjer eller sletter oplysninger eller programmer til elektronisk databehandling eller i øvrigt retsstridigt forsøger at påvirke resultatet af sådan databehandling. Efter straffelovens § 285 straffes databedrageri med fængsel indtil 1 år og 6 måneder. Det følger af straffelovens § 286, stk. 2, at straffen for databedrageri kan stige til fængsel indtil 8 år, når forbrydelsen er af særlig grov beskaffenhed, eller fordi forbrydelsen er udført af flere i forening, eller som følge af omfanget af den opnåede eller tilsigtede vinding, eller når der er begået et større antal forbrydelser.

Efter straffelovens § 291 straffes den, der ødelægger, beskadiger eller bortskaffer ting, der tilhører en anden, med bøde eller fængsel indtil 1 år og 6 måneder. Øves der hærværk af betydeligt omfang, af mere systematisk eller organiseret karakter, eller er gerningsmanden tidligere fundet skyldig efter hærværksbestemmelsen eller en række nærmere angivne bestemmelser (herunder den nævnte bestemmelse i straffelovens § 193), kan straffen stige til fængsel i 6 år.

Efter § 293, stk. 2, straffes den, der uberettiget hindrer en anden i helt eller delvis at råde over ting, med bøde eller fængsel indtil 1 år. Straffen kan stige til fængsel i 2 år, hvor der er tale om overtrædelser af mere systematisk eller organiseret karakter, eller der i øvrigt foreligger særligt skærpende omstændigheder. Bestemmelsen blev ændret i 2004, hvorved det blev præciseret, at bestemmelsen også omfatter elektroniske rådighedshindringer. Elektronisk rådighedshindring kan eksempelvis forekomme ved "e-mail bomber" (f.eks. såkaldte Denial-of-Service angreb), der består i at hindre almindelig brug af systemet ved at forårsage overbelastning eller nedbrud.

3.2. Forsøg og medvirken

Forsøg på og medvirken til overtrædelse af de nævnte straffelovsbestemmelser er strafbart i medfør af straffelovens § 21 og § 23.

3.3. Bestemmelser om straffastsættelse

Efter straffelovens § 80 skal der ved straffens udmåling tages hensyn til lovovertrædelsens grovhed og til oplysninger om gerningsmandens person. Efter straffelovens § 81 vil bl.a. det forhold, at gerningen er begået af flere i forening, og/eller at gerningen er særligt planlagt eller led i omfattende kriminalitet som udgangspunkt være at anse som en skærpende omstændighed.

3.4. Juridiske personer

Efter straffelovens § 306 kan der pålægges selskaber mv. (juridiske personer) strafansvar for overtrædelse af straffelovens bestemmelser. En juridisk person kan efter straffelovens § 25 straffes med bøde.

3.5. Straffemyndighed

Straffelovens §§ 6-12 indeholder de almindelige bestemmelser om, hvornår en strafbar handling hører under dansk straffemyndighed. Disse bestemmelser afgrænser således, hvilke straffesager der kan pådømmes ved danske domstole.

Hovedreglen om dansk straffemyndighed er det såkaldte territorialprincip, jf. straffelovens § 6, hvorefter handlinger, som er begået i Danmark, hører under dansk straffemyndighed. Herudover følger det af straffelovens §§ 7-8 b, at handlinger, som er begået uden for Danmark, i en række nærmere bestemte tilfælde hører under dansk straffemyndighed. Det gælder f.eks. efter omstændighederne, når en lovovertrædelse er begået i

udlandet af en dansk statsborger eller mod en dansk statsborger (jf. henholdsvis straffelovens § 7 om det aktive personalprincip og § 7 a om det passive personalprincip).

Efter straffelovens § 8, nr. 5, om det såkaldte universalprincip omfatter dansk straffemyndighed handlinger, som foretages uden for den danske stat, uden hensyn til hvor gerningsmanden hører hjemme, når handlingen er omfattet af en international bestemmelse, ifølge hvilken Danmark er forpligtet til at have straffemyndighed. Ved ”internationale bestemmelser” forstås bl.a. bestemmelser i EU-direktiver.

3.6. Informationsudveksling

Danmark er tilsluttet G8-landenes 24-timers/7 dages informationsnet til bekæmpelse af højteknologikriminalitet. Rigspolitiets Kommunikationscenter er i den forbindelse udpeget som kontaktpunkt, og centeret har døgnet rundt en specialist i højteknologikriminalitet fra Nationalt Efterforskningsstøttecenter (NEC) tilknyttet. Denne specialist kan til enhver tid formidle kontakt til den relevante politikreds, der vil kunne træffe operative foranstaltninger.

4. Lovgivningsmæssige og statsfinansielle konsekvenser

4.1. Lovgivningsmæssige konsekvenser

Forslaget er som nævnt fremsat efter TEUF, 3. del, afsnit V, og er derfor omfattet af Danmarks forbehold vedrørende retlige og indre anliggender. Danmark deltager således ikke i vedtagelsen af direktivet, som ikke vil være bindende for eller finde anvendelse i Danmark.

I 2004 gennemførtes som nævnt de ændringer i straffeloven, der var nødvendige for, at Danmark kunne ratificere Europarådets konvention om IT-kriminalitet, og for at Danmark kunne gennemføre deltage i vedtagelsen af rammeafgørelsen om angreb på informationssystemer. De nye bestemmelser i direktivforslaget vedrørende ”ulovlig opfangning” og ”værktøjer” bygger som nævnt på tilsvarende bestemmelser i Europarådets konvention.

Hvis forslaget til direktiv fandt anvendelse i Danmark, vurderes det, at dansk lovgivning allerede i vidt omfang opfylder de forpligtelser, der er indeholdt i direktivforslaget. En gennemførelse i dansk ret ville imidlertid nødvendiggøre enkelte lovændringer, bl.a. at strafferammen i hvert fald i en bestemmelse skal forhøjes til 2 år. Det kan endvidere ikke ude-

lukkes, at forslaget bestemmelse om skærpende omstændigheder kunne nødvendiggøre visse lovændringer.

4.2. Statsfinansielle konsekvenser

Da forslaget som nævnt ikke vil være bindende for Danmark, har forslaget ikke statsfinansielle konsekvenser.

Hvis forslaget til direktiv fandt anvendelse i Danmark, skønnes det at ville have statsfinansielle konsekvenser af mindre betydning.

5. Høring

Forslaget er den 2. november 2010 sendt i høring hos følgende myndigheder og organisationer mv.:

Østre Landsret, Vestre Landsret, Sø- og Handelsretten, samtlige byretter, Procesbevillingsnævnet, Domstolsstyrelsen, Rigspolitiet, Politiets Efterretningstjeneste, Rigsadvokaten, Den Danske Dommerforening, Dommerfuldmægtigforeningen, Datatilsynet, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Foreningen af offentlige anklagere, Politiforbundet, Advokatrådet, Landsforeningen af beskikkede advokater, Danske Advokater, Amnesty International, Institut for Menneskerettigheder, Retspolitisk Forening og Retsikkerhedsfonden.

Østre Landsret, Vestre Landsret, Sø- og Handelsretten, samtlige byretter, Procesbevillingsnævnet, Domstolsstyrelsen, Rigspolitiet, Politiets Efterretningstjeneste og Institut for Menneskerettigheder har ikke bemærkninger til forslaget.

*Justitsministeriet har modtaget høringssvar fra **Rigsadvokaten** og **Datatilsynet**.*

***Rigsadvokaten** har i forhold til forslaget om, at medlemsstaterne skal sikre, at hasteanmodninger om oplysninger om strafbare handlinger kan besvares inden for 8 timer, anført, at det ikke fremgår nærmere af forslaget, hvilke former for anmodninger, der er omfattet af denne bestemmelse. Såfremt bestemmelsen finder anvendelse på oplysninger, der indhentes i form af retshjælp, er det Rigsadvokatens opfattelse, at man ikke i alle tilfælde vil kunne imødekomme hasteanmodninger inden for en tidsfrist på 8 timer. For så vidt angår bestemmelsen om, at der forpligter medlemsstaterne skal sikre, at der i medlemsstaterne findes et passende system til registrering, fremstilling og fremlæggelse af visse statistiske oplysninger, anfører Rigsadvokaten, at en sådan forpligtelse giver an-*

ledning til både praktiske og ressourcemæssige overvejelser. Rigsadvokaten anfører, at det navnlig vil være forbundet med praktiske og ressourcemæssige vanskeligheder, hvis der i tilknytning til en eventuel statistik over antallet af anmeldelser vil skulle gives oplysninger om, hvad der er foretaget i anledning af den enkelte anmeldelse, herunder i hvilket omfang der er sket efterforskning, retsforfølgning og domfældelse.

Datatilsynet har noteret sig, at informationsudveksling mellem medlemsstaterne efter forslaget skal ske i overensstemmelse med reglerne om databeskyttelse. Herudover har Datatilsynet ikke bemærkninger.

6. Nærhedsprincippet

Kommissionen har om nærhedsprincippet bl.a. anført, at it-kriminalitet og navnlig angreb på informationssystemer har en væsentlig grænseoverskridende dimension, som er mest iøjnefaldende i forbindelse med omfattende angreb, hvor de forskellige elementer af angrebet ofte befinder sig på forskellige steder og i forskellige lande. Forslaget vil medføre en yderligere indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes materielle strafferet og retsplejeregler på området.

Regeringens foreløbige vurdering er, at forslaget ikke er i strid med nærhedsprincippet. Regeringen kan i den forbindelse tilslutte sig Kommissionens betragtninger.

7. Andre landes kendte holdninger

Der ses ikke at foreligge offentlige tilkendegivelser om de øvrige medlemsstaters holdning til forslaget.

8. Foreløbig generel dansk holdning

Fra dansk side er man generelt positivt indstillet over for forslaget.

9. Europa-Parlamentet

Forslaget til direktiv behandles efter den fælles beslutningsprocedure (TEUF artikel 294), der indebærer, at forslaget skal behandles i Europa-Parlamentet.

Forslaget har endnu ikke været behandlet i Europa-Parlamentet.

10. Specialudvalget for politimæssigt og retligt samarbejde

Sagen har senest været drøftet på et møde i Specialudvalget for politimæssigt og retligt samarbejde den 31. januar 2011.

11. Tidligere forelæggelser for Folketingets Europaudvalg og Retsudvalg

Sagen blev forelagt for Folketingets Europaudvalg og Retsudvalg forud for rådsmødet den 8. og 9. november 2010.

Dagsordenspunkt 6: SIS II - statusorientering

Revideret notat. Ændringerne er markeret med kursiv.

Sagen er ikke omfattet af retsforbeholdet.

KOM-dokument foreligger ikke.

Resumé

Sagen er ikke omfattet af Danmarks forbehold vedrørende retlige og indre anliggender. Kommissionen forventes på rådsmødet (retlige og indre anliggender) den 24.-25. februar 2011 at orientere om status for SIS II-projektet. Nærhedsprincippet ses ikke at have betydning. Sagen om status for SIS II har ikke i sig selv selv lovgivningsmæssige eller statsfinansielle konsekvenser. Der ses ikke at foreligge offentlige tilkendegivelser om de øvrige medlemsstaters holdninger til statusorienteringen.

1. Baggrund

På grundlag af drøftelserne på det uformelle rådsmøde i Prag den 15.-16. januar 2009 vedtog Rådet på rådsmødet (retlige og indre anliggender) den 26.-27. februar 2009 en række rådskonklusioner om, hvordan man fremover kan sikre den nødvendige fremdrift i SIS II-projektet. På rådsmødet (retlige og indre anliggender) den 4.-5. juni 2009 blev det besluttet at fortsætte arbejdet med udviklingen af SIS II. Rådet fastholdt dog muligheden for i stedet for SIS II at udvikle et mindre avanceret system (SIS 1+RE), hvis en række nærmere bestemte tekniske milepæle for udviklingen af SIS II ikke nås. På rådsmødet (retlige og indre anliggender) den 30. november og 1. december 2009 fremlagde Kommissionen en opdateret statusrapport for arbejdet med SIS II om første milepælstest, videreudviklingen af SIS II og beredskabsplanen i tilfælde af manglende overholdelse af milepælene. I forlængelse heraf vedtog Rådet på samme rådsmøde en række rådskonklusioner, som bl.a. betød, at fristen for første milepælstest blev rykket til den 29. januar 2010.

På rådsmødet (retlige og indre anliggender) den 23. april 2010 forelå det endelige resultat fra den første milepælstest. Der blev på den baggrund opnået enighed om nogle rådskonklusioner, der indebærer, at udviklingen af SIS II skal fortsætte på grundlag af det nuværende SIS II-projekt.

På rådsmødet den 3.-4. juni 2010 orienterede Kommissionen om status for SIS II-projektet i forbindelse med, at der blev fremlagt en foreløbig samlet overordnet tidsplan for projektet.

På rådsmødet den 7.-8. oktober 2010 blev der vedtaget rådskonklusioner om, at Rådet noterede sig Kommissionens samlede overordnede tidsplan og samlede budgetoverslag.

Kommissionen har efterfølgende fremsendt et uddybende skema over omkostningerne forbundet med udviklingen af det centrale system.

Det fremgår af den fremlagte tidsplan, at der indtil 2011 vil ske færdiggørelse af specifikationerne, hvorefter systemet teknisk skal udvikles til og med første kvartal af 2011. Frem til midten af 2012 skal der foretages test både af det centrale og af de nationale systemer. Afslutningen på disse tests vil være gennemførelsen af den såkaldte anden milepælstest og en mere omfattende test, som forventes afsluttet i midten af 2012. Fra midten af 2012 vil man udføre en række prøveoverførsler af testdata efterfulgt af reelle dataoverførsler i fjerde kvartal af 2012. SIS II forventes på nuværende tidspunkt at være i drift i første kvartal af 2013. Det fremgår af Kommissionens budgetoverslag, at videreudviklingen af systemet medfører yderligere omkostninger på ca. 13 millioner euro mere end hidtil anslået. Disse merudgifter, som vil blive afholdt over EU-budgettet, skyldes hovedsagligt kravet om udvidelse af systemets kapacitet som følge af de nye medlemslandes opkobling til systemet.

På rådsmødet den 8.-9. november 2010 noterede Rådet sig Kommissionens statusorientering om udviklingen af SIS II. Kommissionen oplyste, at der i 2011 vil være fokus på tilpasningen af systemet, mens der i 2012 vil være fokus på, at systemet testes. *På rådsmødet den 2.-3. december 2010 orienterede Kommissionen om status for projektet.*

Lissabon-traktaten

Udviklingen af SIS II vedrører både EU-samarbejdet på grundlag af TEF afsnit IV om visum, asyl og indvandring mv. (tidligere søjle 1) og EU-samarbejdet på grundlag af TEU afsnit VI om politi og strafferet (tidligere søjle 3).

Med Lissabon-traktatens ikrafttræden overførtes det mellemfolkelige samarbejde om politi og strafferet til det overstatslige samarbejde om retlige og indre anliggender efter reglerne i TEF afsnit IV (3. del, afsnit V, i ”Traktaten om Den Europæiske Unions Funktionsmåde”, TEUF).

Protokollen om Danmarks stilling, der er knyttet til Lissabon-traktaten, finder dermed anvendelse.

Ifølge protokollens artikel 1 deltager Danmark ikke i Rådets vedtagelse af foranstaltninger, der foreslås i henhold til TEUF, 3. del, afsnit V, og ifølge artikel 2 er ingen af de foranstaltninger, der er vedtaget i henhold til TEUF, tredje del, afsnit V, bindende for eller finder anvendelse i Danmark ("retsforbeholdet").

Retsakter på området for politisamarbejde og retligt samarbejde i straffesager, der er vedtaget inden Lissabon-traktatens ikrafttræden, er derimod fortsat bindende for og finder anvendelse i Danmark (på mellemfolkeligt grundlag). Det vil bl.a. gælde rådsafgørelse 2001/886/RIA af 6. december 2001 om udviklingen af anden generation af Schengen-informationssystemet (SIS II) og rådsafgørelse 2007/533/RIA af 12. juni 2007 om oprettelse, drift og brug af anden generation af Schengen-informationssystemet (SIS II).

I det omfang Rådet fremover træffer foranstaltning om et forslag om eller initiativ til udbygning af Schengen-reglerne efter bestemmelserne i TEUF, 3. del, afsnit V, træffer Danmark, i henhold til protokollens artikel 4, inden seks måneder foranstaltning om, hvorvidt Danmark vil gennemføre denne foranstaltning i dansk lovgivning. En dansk beslutning herom vil skabe en folkeretlig forpligtelse mellem Danmark og de øvrige medlemsstater (og associerede Schengen-lande).

2. Indhold

Kommissionen har som nævnt fremlagt en samlet overordnet tidsplan og et budgetoverslag, som Rådet den 7.-8. oktober 2010 noterede sig ved vedtagelse af skriftlige konklusioner.

Kommissionen har endvidere fremlagt et uddybende skema over de omkostninger, der er forbundet med udviklingen af det centrale system.

Kommissionen forventes på rådsmødet den 24.-25. februar 2011 at orientere om status for projektet.

3. Gældende dansk ret

Sagen om status for SIS II giver ikke anledning til at redegøre for gældende dansk ret.

4. Lovgivningsmæssige og statsfinansielle konsekvenser

Sagen om status for SIS II har ikke i sig selv lovgivningsmæssige konsekvenser.

Det bemærkes, at de yderligere omkostninger på ca. 13 millioner euro til videreudvikling af systemet, der som nævnt vil blive afholdt over EU-budgettet, muligvis vil ske i form af omprioriteringer. *Kommissionen har oplyst, at det således ikke forventes, at medlemsstaterne skal afholde merudgifter.*

5. Høring

Der er ikke foretaget høring vedrørende sagen.

6. Nærhedsprincippet

Nærhedsprincippet ses ikke at have betydning for spørgsmålet om status for SIS II.

7. Andre landes kendte holdninger

Der ses ikke at foreligge offentlige tilkendegivelser om de øvrige medlemsstaters holdning.

8. Foreløbig generel dansk holdning

Fra dansk side forventes man som nævnt at kunne tage Kommissionens statusorientering til efterretning.

9. Europa-Parlamentet

Europa-Parlamentet har den 22. oktober 2009 afgivet beslutning om fremskridt i etableringen af SIS II.

10. Specialudvalget for politimæssigt og retligt samarbejde

Sagen om SIS II har senest været drøftet på et møde i Specialudvalget for politimæssigt og retligt samarbejde *den 31. januar 2011.*

11. Tidligere forelæggelser for Folketingets Europaudvalg og Retsudvalg

Sagen om SIS II har ved flere lejligheder været forelagt for Folketingets Europaudvalg og Retsudvalg til orientering, senest forud for rådsmødet (retlige og indre anliggender) *den 24.-25. februar 2011.*

Dagsordenspunkt 7: Forslag til rådskonklusioner om Kommissionens meddelelse om en global metode til beskyttelse af personoplysninger i Den Europæiske Union

Nyt notat.

Sagen er ikke omfattet af retsforbeholdet.

KOM(2010)609.

Resumé

De foreslåede rådskonklusioner er ikke retligt bindende, og sagen rejser derfor ikke spørgsmål i forhold til det danske retsforbehold.

Rådet forventes på rådsmødet (retlige og indre anliggender) den 24.-25. februar 2011 at få forelagt et udkast til rådskonklusioner om Kommissionens meddelelse om en global metode til beskyttelse af personoplysninger i Den Europæiske Union. Kommissionen afgav den 4. november 2010 den nævnte meddelelse, hvori Kommissionen fastlægger sin metode til en modernisering af EU-retlige regler vedrørende beskyttelse af personoplysninger og angiver en række databeskyttelsesretlige emner, som Kommissionen har til hensigt at undersøge nærmere. Det forventes, at Kommissionen medio 2011 vil fremkomme med et konkret forslag til en revision af de nuværende regler om databeskyttelse, herunder databeskyttelsesdirektivet.

Der foreligger ikke endnu et endeligt udkast til rådskonklusioner, men det forventes, at der i konklusionerne vil blive peget på en række databeskyttelsesretlige emner og problemstillinger, som Kommissionen bør inddrage i den videre proces.

Sagen rejser ikke spørgsmål i forhold til nærhedsprincippet og har ikke i sig selv hverken lovgivningsmæssige eller statsfinansielle konsekvenser. Der ses ikke at foreligge offentlige tilkendegivelser om de øvrige medlemsstaters holdninger til forslaget. Fra dansk side agter man at tilslutte sig vedtagelsen af rådskonklusionerne.

1. Baggrund

Kommissionen afgav den 4. november 2010 en meddelelse om en global metode til beskyttelse af personoplysninger i EU. Formålet med meddelelsen er at fastlægge Kommissionens metode til modernisering af de EU-retlige regler vedrørende beskyttelse af personoplysninger på alle områder, hvor EU agerer, især på baggrund af de udfordringer, som globalisering og ny teknologi skaber, således at man fortsat kan sikre fysiske personer et højt beskyttelsesniveau med hensyn til behandling af personoplysninger.

De i meddelelsen angivne mål vil danne grundlag for yderligere drøftelser med de øvrige EU-institutioner og andre interessenter og skal senere munde ud i konkrete forslag og foranstaltninger. Det forventes i den forbindelse, at Kommissionen medio 2011 vil fremkomme med et konkret forslag til en revision af de nuværende generelle regler om databeskyttelse, herunder databeskyttelsesdirektivet. Andre foranstaltninger, f.eks. tilskyndelse til selvregulering og muligheden for EU-datasikkerhedsmærkning, vil også blive undersøgt. I anden omgang vil Kommissionen vurdere behovet for at tilpasse andre retsakter til de nye generelle regler for databeskyttelse.

Det forventes, at Rådet med udkastet til konklusionerne vil udtrykke sin støtte til Kommissionens målsætning om at sikre en passende beskyttelse af personoplysninger på alle områder, der falder inden for EU-retten. Samtidig forventes, at Rådet med konklusionerne vil pege på en række databeskyttelsesretlige emner og problemstillinger, som Kommissionen bør inddrage i den videre proces.

Det danske retsforbehold

Udkastet til rådskonklusioner er ikke omfattet af Danmarks forbehold vedrørende retlige og indre anliggender. Det bemærkes, at efterfølgende tiltag vil kunne falde inden for det danske forbehold.

Det kan i den forbindelse nævnes, at Kommissionen i sin meddelelse peger på bl.a. TEUF artikel 16 som retsgrundlaget for nye EU-regler om behandling af personoplysninger, og meddelelsen fra Kommissionen vedrører bl.a. behandling af personoplysninger, som medlemsstaterne foretager under udøvelsen af aktiviteter, der er omfattet af TEUF 3. del, afsnit V, kap. 4 eller 5 (retligt samarbejde i straffesager og politisamarbejde).

Ifølge artikel 2 i protokollen om Danmarks stilling, der er knyttet til Lisabontraktaten, er ingen af de foranstaltninger, der er vedtaget i henhold til TEUF 3. del, afsnit V, bindende for eller finder anvendelse i Danmark. Det følger af protokollens artikel 2 a, at den nævnte bestemmelse ligeledes finder anvendelse i forbindelse med de regler, der er fastsat på grundlag af TEUF artikel 16 og vedrører medlemsstaternes behandling af personoplysninger under udøvelsen af aktiviteter, der er omfattet af TEUF 3. del, afsnit V, kap. 4 eller 5.

2. Indhold

Der lægges op til, at Rådet vedtager en række konklusioner vedrørende Kommissionens meddelelse om en global metode til beskyttelse af personoplysninger i Den Europæiske Union. Det forventes, at konklusionerne bl.a. vil indeholde henstillinger om følgende:

- At det overvejes, om der skal medtages bestemmelser om politisamarbejde og retligt samarbejde i straffesager i de nye regler om databeskyttelse. Sådanne bestemmelser bør dog i givet fald tage behørigt hensyn til områdets særlige karakter.
- At det forlanges, at der i de nye regler om databeskyttelse fortsat vil være en særlig beskyttelse af følsomme personoplysninger.
- At det kræves, at der lægges særlig vægt på databeskyttelse i relation til mindreårige.
- At Kommissionen opfordres til at vurdere konsekvenserne af anvendelsen af biometriske data og på grundlag heraf overveje indførelsen af særlige bestemmelser om biometriske data.
- At behandling af genetiske data i forbindelse med politisamarbejde og retligt samarbejde i straffesager bør ske i overensstemmelse med proportionalitetsprincippet.
- At Kommissionen opfordres til at finde juridiske løsninger, der sikrer beskyttelsen af den registrerede ved overførsel af oplysninger til tredjelande. Endvidere bør den registrerede sikres information om overførsel af oplysninger til tredjelande.
- At Kommissionen opfordres til mere præcist at definere den registreredes rettigheder, og under hvilke betingelser den registrerede kan udøve sine rettigheder. Endvidere bør retten til indsigt som udgangspunkt være gratis eller ikke forbundet med større udgifter.
- At Kommissionen opfordres til at undersøge muligheden for at indføre en ny ”ret til at blive glemt”.
- At Kommissionen opfordres til at undersøge mulighederne for at indføre en underretningspligt ved datasikkerhedsbrud.
- At de administrative byrder, som dataansvarlige i dag er pålagt, skal mindskes.

3. Gældende dansk ret

I lov nr. 429 af 31. maj 2000 om behandling af personoplysninger med senere ændringer (persondataloven) er der fastsat generelle regler om behandling af personoplysninger for offentlige myndigheder og den private sektor.

Persondataloven indeholder således bl.a. regler om, hvornår behandling af personoplysninger i almindelighed må finde sted, ligesom loven indeholder særlige regler vedrørende behandling af særlige typer oplysninger (f.eks. regler om personnumre) og områder (f.eks. regler om kreditoplysningsbureauer). Loven indeholder desuden en række bestemmelser om rettigheder for de personer, der behandles oplysninger om, f.eks. regler om den registreredes ret til information, indsigelse, indsigt, berigtigelse og sletning af personoplysninger. Endvidere er fastsat regler om datasikkerhed i forbindelse med behandling af personoplysninger. Persondataloven indeholder også bestemmelser om Datatilsynets kontrol med behandling af personoplysninger, der foretages for offentlige myndigheder og den private sektor, ligesom der i loven er fastsat regler om pligt til at foretage anmeldelse til Datatilsynet i forbindelse med bestemte typer behandling af personoplysninger.

Persondataloven er først og fremmest baseret på Europa-Parlamentets og Rådets direktiv af 24. oktober 1995 om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger og om fri udveksling af sådanne oplysninger (databeskyttelsesdirektivet).

4. Lovgivningsmæssige og statsfinansielle konsekvenser

Udkastet til rådskonklusioner har ikke i sig selv lovgivningsmæssige eller statsfinansielle konsekvenser.

Det forventes, at Kommissionen medio 2011 vil fremkomme med et konkret forslag til en revision af de nuværende regler om databeskyttelse, herunder databeskyttelsesdirektivet.

Vedtages nye EU-regler om databeskyttelse, vil det medføre, at persondataloven, der som nævnt ovenfor under pkt. 3 er baseret på databeskyttelsesdirektivet, skal ændres. Endvidere må nye EU-regler om databeskyttelse antages at kunne få betydning for anden lovgivning, der indeholder bestemmelser om behandling af personoplysninger.

Nye EU-regler om databeskyttelse vil således kunne medføre lovgivningsmæssige og statsfinansielle konsekvenser.

5. Høring

Der er ikke foretaget høring vedrørende udkastet til rådskonklusioner.

6. Nærhedsprincippet

Udkastet til rådskonklusioner rejser ikke i sig selv spørgsmål i forhold til nærhedsprincippet.

7. Andre landes kendte holdninger

Der ses ikke at foreligge offentlige tilkendegivelser om de øvrige medlemsstaters holdning til udkastet til rådskonklusioner.

8. Foreløbig generel dansk holdning

Fra dansk side vil man formentlig kunne tilslutte sig udkastet til rådskonklusioner.

9. Europa-Parlamentet

Sagen har ikke været forelagt Europa-Parlamentet.

10. Specialudvalget for politimæssigt og retligt samarbejde

Sagen har været drøftet på et møde i Specialudvalget for politimæssigt og retligt samarbejde den 31. januar 2011.

11. Tidligere forelæggelser for Folketingets Europaudvalg og Retsudvalg

På rådsmødet (retlige og indre anliggender) den 2.-3. december 2010 fandt der en orienterende drøftelse sted vedrørende meddelelsen fra Kommissionen om en global metode til beskyttelse af personoplysninger i Den Europæiske Union. Sagen blev forud for rådsmødet forelagt for Folketingets Europaudvalg og Retsudvalg til orientering.

Dagsordenspunkt 8: Bulgariens og Rumæniens indtræden i Schengen

Nyt notat.

Sagen er ikke omfattet af retsforbeholdet.

Resumé

Sagen er ikke omfattet af Danmarks forbehold vedrørende retlige og indre anliggender. Formandskabet forventes på rådsmødet (retlige og indre anliggender) den 24.-25. februar 2011 at orientere om status for Bulgariens og Rumæniens optagelse i Schengen-samarbejdet. Sagen vurderes ikke at have lovgivningsmæssige eller statsfinansielle konsekvenser. Nærhedsprincippet ses ikke at have betydning for sagen. Der foreligger offentlige tilkendegivelser om sagen fra Finland, Frankrig og Tyskland. Fra dansk side forventer man at kunne tage statusorienteringen til efterretning.

1. Baggrund

1.1. Schengen-samarbejdet og Bulgariens og Rumæniens tiltræden til EU

Bulgariens og Rumæniens indtræden i EU den 1. januar 2007 blev i Danmark gennemført ved lov nr. 1156 af 25. november 2006 om Den Europæiske Unions udvidelse med Bulgarien og Rumænien. Da de to lande blev medlemmer af EU, blev de Schengen-regler, der hænger direkte sammen med afskaffelsen af personkontrollen ved de indre grænser, ikke sat i kraft i forhold til de to lande.

Det følger af den protokol, der er tilknyttet EU-tiltrædelsestraktaten for Bulgarien og Rumænien, at Rådet afgør, hvornår den indre grænsekontrol i forhold til de to medlemsstater ophæves.

Denne afgørelse kan først træffes, når det i overensstemmelse med de relevante Schengen-evalueringsprocedurer er sikret, at Bulgarien og Rumænien fuldt ud lever op til det regelsæt, der gælder for Schengen-lande (det såkaldte Schengen-acquis). Afgørelsen om ophævelse af den indre grænsekontrol træffes med enstemmighed af Rådet efter høring af Europa-Parlamentet.

1.2. Schengen-evaluering af Bulgarien og Rumænien

1.2.1. Generelt

Med henblik på at vurdere, om Bulgarien og Rumænien lever op til det nævnte regelsæt, er der iværksat en evalueringsprocedure (Schengen-proceduren), som indebærer, at et eksperthold bestående af repræsentanter fra de nuværende Schengen-lande og Kommissionen fører tilsyn med og kontrollerer gennemførelsen af Schengen-reglerne i de to lande.

Evalueringsproceduren omfatter Bulgariens og Rumæniens anvendelse af Schengen-reglerne inden for områderne databeskyttelse, politisamarbejde, luftgrænsekontrol, landegrænsekontrol, søgrænsekontrol, visumudstedelse og brugen af Schengen-informationssystemet (SIS).

Begge lande har bl.a. besvaret et omfattende og detaljeret spørgeskema, som giver mulighed for at vurdere landenes implementering af Schengen-reglerne gennem lovgivning, myndighedsstrukturene på de relevante områder, personalemæssige ressourcer, grænsepersonalets uddannelsesniveau mv.

I begge lande er der endvidere for hvert af de nævnte områder gennemført evalueringsbesøg af de nævnte eksperthold. Ekspertholdene har med udgangspunkt i besvarelsen af spørgeskemaerne inspiceret bl.a. de fysiske lokaliteter, herunder kvaliteten af f.eks. teknisk udstyr. Under evalueringsbesøgene har ekspertholdet haft mulighed for at stille spørgsmål til personalet, og derved vurdere personalets kendskab til Schengen-reglerne, relevante sagsgange og personalets sprogkunderskaber.

På baggrund af spørgeskemabesvarelsen og evalueringsbesøgene har ekspertholdene udarbejdet evalueringsrapporter med en række konklusioner og anbefalinger. Disse rapporter er efterfølgende blevet diskuteret i Rådets arbejdsgruppe om Schengen-evaluering. Bulgarien og Rumænien har under disse drøftelser løbende rapporteret om de opfølgningsskridt, der er foretaget på baggrund af ekspertholdenes anbefalinger. Arbejdsgruppen om Schengen-evaluering har herefter vurderet, om der bør foretages genbesøg i landene.

1.2.2. Politisamarbejde

For så vidt angår politisamarbejde blev Bulgarien og Rumænien evalueret i marts og april 2009, hvor implementering af relevant lovgivning, politiets organisation og det operationelle politisamarbejde på nationalt

og internationalt plan blev vurderet. Der blev i denne forbindelse foretaget en række besøg på bl.a. politistationer og ved grænseovergange.

1.2.3. Databeskyttelse

Der blev i april 2009 foretaget en evaluering af databeskyttelsesniveauet i Bulgarien og Rumænien, hvor relevant lovgivning, databeskyttelsesmyndigheder, regler for logning af databehandlingsskridt og it-sikkerhed, visumudstedelse, og internationalt samarbejde var genstand for evaluering. Databeskyttelsesevalueringerne er sket på baggrund af spørgeskema-besvarelserne og i form af oplæg ved de bulgarske og rumænske myndigheder.

1.2.4. Visumudstedelse

Bulgariens og Rumæniens generalkonsulater i Istanbul og ambassaderne i Chisinau (Moldova) blev inspiceret i juni 2009 med henblik på en vurdering af landenes praksis i forhold til visumudstedelse. Adgangen til konsulaterne og ambassaderne, sikkerhedsforanstaltninger og -kontrol på stedet, processen for indgivelse af ansøgninger og selve ansøgningsprocessen, visumtyper, visumstickers, afslag på ansøgninger, datahåndtering, sikkerhedsgodkendelse af personale og materiel, udstyr til at påvise falske dokumenter, undervisning og uddannelse var genstand for evaluering.

1.2.5. Sø-, luft- og landgrænser

Landenes søgrænsekontrol blev evalueret i august og september 2009, luftgrænsekontrollen i november 2009 og landgrænsekontrollen i marts og i november 2010.

I Rumænien blev der i november 2010 endvidere foretaget genbesøg i en lufthavn og ved en landgrænseovergang. I Bulgarien blev der i december 2010 foretaget genbesøg ved en landgrænseovergang.

På et arbejdsgruppemøde i Schengen-evalueringsarbejdsgruppen blev det den 28. januar 2011 besluttet, at der skal foretages endnu et genbesøg ved den bulgarske landgrænseovergang. Tidspunktet for genbesøget er endnu ikke fastlagt.

Evalueringerne af sø-, luft- og landgrænser er sket ved en gennemgang af bl.a. lovgivning og internationalt samarbejde i forbindelse med grænsekontrol. Der er endvidere foretaget kontrol af de organisatoriske og de såkaldte funktionelle strukturer, den operationelle effektivitet (herunder

ressourcer og kontrolniveau), risikoanalyser, behandling af datamateriale, politiundersøgelser af udlændinge, uddannelse af personale, tilbagetagelse af udlændinge, afvisning på grænsen, ulovlig indvandring og transportøransvar. Der er herudover foretaget en række inspektionsbesøg af havne, lufthavne og landegrænseovergange. Under disse inspektionsbesøg har ekspertholdet endvidere foretaget evaluering af kontrolprocedurer, grænseovervågning og uddannelse af personale.

1.2.6. Evaluering af SIS/SIRENE

Efter den ovennævnte evalueringsprocedure og opfølgingsprocedure i forhold til databeskyttelse vedtog Rådet den 26. april 2010 konklusioner om, at databeskyttelsesniveauet i Bulgarien og Rumænien var tilfredsstillende. Dette var en forudsætning for, at der kunne overføres data gennem Schengen-informationssystemet (SIS) til de to lande, og dermed for at SIS/SIRENE-evalueringerne kunne gennemføres.

I juni 2010 traf Rådet afgørelse om anvendelse af reglerne om SIS (der er en del af Schengen-acquis'et) i Bulgarien og Rumænien med virkning fra den 15. oktober 2010. Den 5. november 2010 blev begge lande fuldt operationelle. Der blev i form af de såkaldte SIS/SIRENE-evalueringer foretaget kontrol af den nationale lovgivning mv. angående SIS og af de myndigheder, der anvender systemet. Som et led i evalueringen blev der foretaget inspektionsbesøg på landenes SIRENE-kontorer og en række anmeldte og uanmeldte inspektionsbesøg på politistationer mv. for at vurdere anvendelsen af systemet. Evalueringsrapporterne vedrørende SIS/SIRENE er endnu ikke vedtaget.

2. Indhold

Formandskabet forventes på rådsmødet (retlige og indre anliggender) den 24.-25. februar 2011 at orientere om status vedrørende Bulgariens og Rumæniens optagelse i Schengen-samarbejdet.

Før Rådet kan træffe afgørelse om den fulde anvendelse af Schengen-reglerne i Bulgarien og Rumænien, herunder om ophævelse af den indre grænsekontrol, er det en forudsætning, at alle evalueringsprocedurerne har vist, at landene lever op til Schengen-acquis'et.

På nuværende tidspunkt er Schengen-evalueringerne ikke fuldt ud gennemført, idet der som nævnt udestår et genbesøg i Bulgarien, der forventes gennemført i løbet af foråret 2011. Resultaterne af dette genbesøg vil herefter blive forelagt Schengen-evalueringsarbejdsgruppen.

3. Gældende dansk ret

Sagen giver ikke anledning til at redegøre for gældende dansk ret.

4. Lovgivningsmæssige og statsfinansielle konsekvenser

Sagen har ikke lovgivningsmæssige eller statsfinansielle konsekvenser.

5. Høring

Der er ikke foretaget høring vedrørende sagen.

6. Nærhedsprincippet

Nærhedsprincippet ses ikke at have betydning for sagen.

7. Andre landes kendte holdninger

Frankrig og Tyskland har, støttet af Finland, anført, at det er for tidligt at optage Bulgarien og Rumænien i Schengen-samarbejdet, og at optagelsen bør udskydes, indtil Bulgarien og Rumænien har gjort yderligere fremskridt.

8. Foreløbig generel dansk holdning

Da Schengen-evalueringen endnu ikke er fuldt ud gennemført i forhold til Bulgarien og Rumænien, er det for tidligt at fastlægge en endelig dansk holdning i forhold til, hvornår de to lande kan optages som fuldgældige Schengen-medlemmer.

9. Europa-Parlamentet

Udkast til rådsafgørelse om den fulde anvendelse af Schengen-reglerne i Bulgarien og Rumænien er forelagt for Europa-Parlamentet, der imidlertid endnu ikke har afgivet udtalelse.

10. Specialudvalget for politimæssigt og retligt samarbejde

Sagen har været drøftet på et møde i Specialudvalget for politimæssigt og retligt samarbejde den 31. januar 2011.

11. Tidligere forelæggelser for Folketingets Europaudvalg og Retsudvalg

Sagen har ikke tidligere været forelagt for Folketingets Europaudvalg eller Retsudvalg.

Dagsordenspunkt 9: Udkast til Rådets konklusioner om Rådets rolle i den effektive implementering af EU's Charter om grundlæggende rettigheder

Nyt notat.

Sagen er ikke omfattet af retsforbeholdet.

KOM-dokument foreligger ikke.

Resumé

De foreslåede rådskonklusioner er ikke retligt bindende, og sagen rejser derfor ikke spørgsmål i forhold til det danske retsforbehold. Det forventes, at formandskabet på rådsmødet (retlige og indre anliggender) den 24.-25. februar 2011 vil fremlægge et udkast til rådskonklusioner om Rådets rolle i den effektive implementering af EU's Charter om grundlæggende rettigheder med henblik på vedtagelse. I udkastet til rådskonklusioner lægges der op til, at Rådet ligesom Kommissionen og Europa-Parlamentet skal sikre, at dets forslag og ændringsforslag i lovgivningsprocessen er i overensstemmelse med Chartret om grundlæggende rettigheder, og at dette skal ske på grundlag af de eksisterende strukturer inden for EU. I den forbindelse opfordres rådsarbejdsgruppen om grundlæggende rettigheder (FREMP) til – sammen med Rådets Juridiske Tjeneste – at opstille retningslinjer for de hovedelementer, der – efter Rådets vedtagelse heraf – skal indgå ved undersøgelsen af, om det lovforberedende arbejde i Rådet opfylder de grundlæggende rettigheder. Endvidere opfordres Rådets lovforberedende grupper til hvor nødvendigt at indhente assistance hos FREMP, når konkrete spørgsmål om grundlæggende rettigheder opstår. Endelig opfordres FREMP til at opretholde og styrke samarbejdet med EU's Agentur for Grundlæggende Rettigheder, f.eks. i opfølgningen af dets rapporter. Sagen rejser ikke spørgsmål i relation til nærhedsprincippet, ligesom sagen ikke vurderes at have lovgivningsmæssige eller statsfinansielle konsekvenser. Der ses ikke at foreligge offentlige tilkendegivelser om de øvrige medlemsstaters holdning til sagen. Fra dansk side kan man tilslutte sig udkastet.

1. Baggrund

I Stockholm-programmet opfordrer Det Europæiske Råd bl.a. EU-institutionerne til at sikre, at lovgivningsinitiativer er og under hele lovgivningsprocessen forbliver forenelige med de rettigheder og friheder, der er indeholdt i Chartret om grundlæggende rettigheder.

Kommissionen offentliggjorde i oktober 2010 en meddelelse om strategien for en effektiv implementering af Chartret. Da både Kommissionen, Rådet og Europa-Parlamentet deltager i den almindelige lovgivningsprocedure, opfordrer Kommissionen i sin meddelelse til dialog mellem de

involverede aktører, således at der sikres en høj grad af rettighedsbeskyttelse i hele lovgivningsprocessen, herunder ved ændringsforslag fra Rådet og Europa-Parlamentet.

Europa-Parlamentet har i december 2010 vedtaget en resolution om beskyttelsen af de grundlæggende rettigheder og har bl.a. opfordret Rådet til at tilpasse sine procedurer, således at Chartrets bestemmelser iagttages ved Rådets deltagelse i lovgivningsprocessen.

På det uformelle justits- og indenrigsministtermøde den 20.-21. januar 2011 var Rådets rolle i den effektive implementering af Chartret i lovgivningsprocessen genstand for en frokostdrøftelse.

Formandskabet har nu udarbejdet et udkast til rådskonklusioner med henblik på at styrke kontrollen med Chartrets overholdelse i Rådets lovgivningsarbejde.

Udkastet til rådskonklusioner forventes forelagt på rådsmødet (retlige og indre anliggender) den 24.-25. februar 2011 med henblik på Rådets vedtagelse.

2. Indhold

Udkastet til rådskonklusioner indeholder følgende elementer:

- Nye procedurer for Chartrets overholdelse i Rådets lovgivningsarbejde skal kunne rummes inden for EU's nuværende struktur.
- Før en medlemsstat fremsætter et forslag i Rådet, bør den pågældende medlemsstat forinden have vurderet forslaget overensstemmelse med Chartrets bestemmelser.
- De enkelte arbejdsgrupper mv. i Rådet har på tilsvarende vis en forpligtelse til at sikre, at deres forberedende lovgivningsarbejde er i overensstemmelse med Chartret.
- Rådets arbejdsgruppe om grundlæggende rettigheder mv. (FREMP) opfordres til – i samarbejde med Rådets Juridiske Tjeneste – at udarbejde generelle retningslinjer for Chartrets overholdelse til brug for arbejdsgruppernes forberedende lovgivningsarbejde i Rådet.

- Arbejdsgrupperne mv. i Rådet kan i konkrete sager anmode om assistance fra FREMP vedrørende spørgsmål om grundlæggende rettigheder.
- EU's Agentur for Grundlæggende Rettigheder kan – inden for deres mandat – ligeledes konsulteres vedrørende udviklingen af politikområderne og lovgivning, som rejser spørgsmål i forhold til grundlæggende rettigheder.

3. Gældende dansk ret

Chartret om grundlæggende rettigheder, der indeholder en række borgerlige, politiske og sociale rettigheder, bekræfter en lang række af de rettigheder, som fremgår af bl.a. Den Europæiske Menneskerettighedskonvention og FN's konventioner. Chartret blev gjort juridisk bindende ved Lissabon-Traktatens ikrafttræden den 1. december 2009.

Det følger af Chartrets artikel 51, stk. 1, at bestemmelserne i Chartret er rettet til Unionens institutioner, organer, kontorer og agenturer samt til medlemsstaterne, dog kun når de gennemfører EU-retten. Det anførte indebærer bl.a., at de retsakter, som vedtages af EU's institutioner, skal respektere Chartrets bestemmelser, ligesom Chartret skal iagttages i forbindelse med den nationale gennemførelse og/eller anvendelse af EU-retsakter.

4. Lovgivningsmæssige og statsfinansielle konsekvenser

Sagen vurderes hverken at have lovgivningsmæssige eller statsfinansielle konsekvenser.

5. Høring

Der er ikke foretaget høring vedrørende sagen.

6. Nærhedsprincippet

Sagen rejser ikke spørgsmål i forhold til nærhedsprincippet.

7. Andre landes kendte holdninger

Der ses ikke at foreligge offentlige tilkendegivelser om de øvrige medlemsstaters holdning til sagen.

8. Foreløbig generel dansk holdning

Fra dansk side kan man tilslutte sig udkastet til rådskonklusioner.

9. Europa-Parlamentet

Sagen skal ikke forelægges for Europa-Parlamentet.

10. Specialudvalget for politimæssigt og retligt samarbejde

Sagen har været drøftet på et møde i Specialudvalget for politimæssigt og retligt samarbejde den 31. januar 2011.

11. Tidligere forelæggelser for Folketingets Europaudvalg og Retsudvalg

Sagen har ikke tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg og Retsudvalg.

Dagsordenspunkt 10: Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (Omarbejdning)***

Nyt notat.

Sagen er omfattet af retsforbeholdet (men Danmark har en parallelaftale).

KOM (2010) 748 endelig.

Resumé

Forordningsforslaget er omfattet af Danmarks forbehold vedrørende retlige og indre anliggender, men hvis forslaget vedtages, vil Danmark i kraft af en tidligere indgået parallelaftale mellem Danmark og EU kunne meddele, at Danmark vil gennemføre indholdet af forordningen, og i så fald vil forordningen gælde mellem Danmark og de øvrige medlemsstater. Det forventes, at Kommissionen på rådsmødet (retlige og indre anliggender) den 24.-25. februar 2011 vil præsentere et forslag til revision af Bruxelles I-forordningen om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område. Forslaget til forordning om revision af Bruxelles I-forordningen har til formål at afhjælpe de mangler, som en undersøgelse af den praktiske anvendelse af Bruxelles I-forordningen har vist. Forslaget søger derfor at fjerne de resterende hindringer for retsafgørelsens frie bevægelighed i overensstemmelse med princippet om gensidig anerkendelse. Forslaget lægger bl.a. op til afskaffelse af eksekvatur samt en udvidelse af forordningens anvendelsesområde til også at omfatte sagsøgte med bopæl uden for EU. Forslaget vurderes ikke at være i strid med nærhedsprincippet. Forslaget vurderes at kunne have lovgivningsmæssige konsekvenser. Forslaget vurderes ikke at have statsfinansielle konsekvenser af betydning. Der ses ikke at foreligge offentlige tilkendegivelser om de øvrige medlemsstaters holdninger til forslaget. Fra dansk side findes der på nuværende tidspunkt – hvor den igangsatte høring ikke er afsluttet – ikke at burde tages endeligt stilling til forslaget. Danmark er dog umiddelbart overordnet set positiv over for forslaget.

1. Baggrund

Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (Bruxelles I-forordningen) trådte i kraft i marts 2002 og udgør grundlaget for samarbejdet mellem retterne om civilretlige spørgsmål i Den Europæiske Union. Bruxelles I-forordningen fastlægger bl.a., hvilken retsinstans der er den mest egnede til at løse en tvist på tværs af landegrænserne, og skal sikre, at retsafgørelser, der er afsagt i en anden medlemsstat, let kan anerkendes og fuldbyrdes.

Det følger af artikel 73 i Bruxelles I-forordningen, at Kommissionen skulle forelægge Europa-Parlamentet, Rådet og Det Økonomiske og Sociale Udvalg en rapport om anvendelsen af forordningen senest 5 år efter forordningens ikrafttræden. Rapporten skulle om nødvendigt ledsages af forslag med henblik på tilpasning af forordningen. Kommissionen har udarbejdet en sådan rapport på grundlag af en undersøgelse af forordningens anvendelse i praksis. På den baggrund er det Kommissionens vurdering, at den frie bevægelighed for retsafgørelser bør fremmes yderligere. Det bør endvidere gøres lettere at føre retssager over landegrænserne.

Ifølge det flerårige arbejdsprogram inden for retlige og indre anliggender (Stockholmprogrammet), som medlemsstaterne vedtog i december 2009, bør retsafgørelser på det civilretlige område fuldbyrdes umiddelbart og uden andre mellemliggende foranstaltninger. Eksekvaturproceduren bør derfor generelt afskaffes for retsafgørelser i civil- og handelsretlige sager, hvor den stadig for ofte er nødvendig for at opnå fuldbyrdelse af retsafgørelser fra en anden medlemsstat.

På den baggrund har Kommissionen fremsat et forslag til revision af Bruxelles I-forordningen (omarbejdning).

Forslaget til forordning, der er fremsat med hjemmel i TEUF artikel 67, stk. 4, og artikel 81, stk. 2, litra a), c) og e), behandles efter den almindelige beslutningsprocedure, hvilket indebærer, at Europa-Parlamentet og Rådet skal vedtage forslaget.

Det danske retsforbehold

Forslaget er fremsat med hjemmel i Traktaten om Den Europæiske Unions Funktionsmåde (TEUF), 3. del, afsnit V. Forslaget er derfor omfattet af Danmarks forbehold vedrørende retlige og indre anliggender. Protokollen om Danmarks stilling, der er knyttet til Lissabon-traktaten, finder således anvendelse.

Ifølge protokollens artikel 1 deltager Danmark ikke i Rådets vedtagelse af foranstaltninger, der foreslås i henhold til TEUF, 3. del, afsnit V, og ifølge artikel 2 er ingen af de foranstaltninger, der er vedtaget i henhold til TEUF, 3. del, afsnit V, bindende for eller finder anvendelse i Danmark ("retsforbeholdet").

I kraft af en såkaldt parallelaftale mellem Danmark og Fællesskabet er Danmark imidlertid på mellemstatsligt grundlag tilknyttet reglerne i Bruxelles I-forordningen, således at reglerne i forordningen gælder mellem

Danmark og de øvrige medlemsstater. Folketinget har i medfør af grundlovens § 19 givet samtykke[†] til indgåelse af parallelaftalen, og aftalen trådte i kraft den 1. juli 2007.

Det følger af parallelaftalens artikel 3, stk. 2 og 3, at hvis der foretages ændringer i Bruxelles I-forordningen, skal Danmark inden 30 dage efter vedtagelsen meddele Kommissionen, hvorvidt Danmark vil gennemføre indholdet af ændringerne, og om gennemførelsen kan ske administrativt eller kræver godkendelse i Folketinget. Hvis Danmark meddeler Kommissionen, at Danmark ikke ønsker at gennemføre indholdet af ændringerne, følger det af parallelaftalens artikel 3, stk. 7, at aftalen skal betragtes som opsagt, hvilket vil bevirke, at forordningens regelsæt ikke længere vil gælde mellem Danmark og de øvrige medlemsstater.

2. Indhold

2.1. Generelt

Forslaget til forordning indeholder i store træk en videreførelse af de eksisterende regler i Bruxelles I-forordningen.

Forslaget har dog til formål at afhjælpe de mangler, som en undersøgelse af den praktiske anvendelse af Bruxelles I-forordningen har peget på. Forslaget søger således at fjerne de resterende hindringer for retsafgørelser frie bevægelighed i overensstemmelse med princippet om gensidig anerkendelse.

På den baggrund indeholder forslaget bl.a. bestemmelser om afskaffelse af eksekvatur, udvidelse af forordningens kompetenceregler, værnetingsaftaler, voldgift, litispændens og indbyrdes sammenhængende krav samt anerkendelse af foreløbige og sikrende retsmidler, som i hovedtræk gennemgås nedenfor under punkt 2.2.

2.2. Nærmere om hovedelementerne i forslaget

2.2.1. Eksekvatur

I medfør af Bruxelles I-forordningens artikel 38 kan en fremmed retsafgørelse først fuldbyrdes, når den er blevet erklæret eksigibel i den medlemsstat, hvor den ønskes fuldbyrdet. En dom, der er afsagt i én medlemsstat, er således først eksigibel i en anden medlemsstat, når den kompetente myndighed i sidstnævnte medlemsstat har bestemt det.

[†] Jf. lov nr. 1563 af 20. december 2006 om Bruxelles I-forordningen m.v.

Kommissionen har anført, at anmodninger om eksigibilitetspåtegninger næsten altid imødekommes, og at anerkendelse og fuldbyrdelse af udenlandske retsafgørelser yderst sjældent afslås. Forslaget lægger derfor i kapitel III op til at afskaffe eksekvaturproceduren for derved at søge at opnå en egentlig fri bevægelighed for retsafgørelser i alle civil- og handelsretlige sager (dog undtaget sager om ærekrænkelser og gruppesøgsmål, jf. nedenfor). Det medfører, at retsafgørelser afsagt i en medlemsstat fremover skal anerkendes i de øvrige medlemsstater, uden at der kræves nogen særlig procedure, og som udgangspunkt uden at der er mulighed for at rejse indsigelse mod anerkendelsen.

Samtidig med, at eksekvaturproceduren afskaffes, indføres en række processuelle garantier, der skal sikre, at den sagsøgte ret til en retfærdig rettergang og hans ret til forsvar, der er sikret ved artikel 47 i EU's charter om grundlæggende rettigheder, beskyttes i tilstrækkeligt omfang.

Efter forslaget vil den sagsøgte kunne anfægte retsafgørelsen i domsstaten, hvis han ikke er blevet behørigt informeret om retssagen i den pågældende stat (manglende forkyndelse). Herudover indføres en begrænset prøvelse i fuldbyrdelsesmedlemsstaten, således at den sagsøgte har mulighed for at anfægte enhver anden formalitetsmangel, der kunne være opstået under sagen ved den oprindelige ret, og som kan have medført en krænkelse af hans ret til en retfærdig rettergang. Endelig kan sagsøgte forhindre fuldbyrdelsen af retsafgørelsen, hvis den er uforenelig med en anden retsafgørelse, der er blevet truffet i fuldbyrdelsesstaten eller – når visse betingelser er opfyldt – i et andet land.

De indsigelser, der kan påberåbes mod fuldbyrdelse af den udenlandske retsafgørelse, svarer i store træk til dem, der nu kan påberåbes inden for rammerne af eksekvaturproceduren. Indsigelsen vedrørende formalitetsmangler, der kunne være opstået under sagen ved den oprindelige ret, og som kan have medført en krænkelse af retten til en retfærdig rettergang, er dog snævrere end den gældende indsigelse vedrørende grundlæggende retsprincipper (ordre public), som også kan omfatte materielle spørgsmål.

Den nuværende retstilstand foreslås bibeholdt i forhold til sager om ærekrænkelser og gruppesøgsmål. Forslaget lægger således op til at bibeholde eksekvaturproceduren i sager om ærekrænkelser, hvor en privatperson gør gældende, at hans ret til privatlivets fred og individets rettigheder er blevet krænket af medierne. Det samme gør sig gældende vedrørende sager, der anlægges af en gruppe sagsøgere, en repræsentativ organisation eller et organ, der varetager almenvellet, med påstand om erstatning for skade,

der er forvoldt en større gruppe sagsøgere ved ulovlig forretningspraksis (gruppesøgsmål).

For disse sager vil en retsafgørelse, der er truffet i en medlemsstat, heller ikke fremover få automatisk virkning i en anden medlemsstat. Retsafgørelsen skal først anerkendes og erklæres eksigibel. Forslaget lægger ligeledes op til at bibeholde de eksisterende afslagsgrunde, som f.eks. at anerkendelse af retsafgørelsen vil stride åbenbart imod medlemsstatens grundlæggende retsprincipper (ordre public).

2.2.2. Forordningens anvendelse i den internationale retsorden

Bruxelles I-forordningens kompetenceregler finder (med visse undtagelser) ikke anvendelse, når sagsøgte har bopæl uden for EU. I disse tilfælde henviser forordningen til national ret (også kaldet ”residualkompetencen”).

For at forbedre adgangen til retsvæsenet, retssikkerheden og beskyttelsen af unionsborgere og EU-virksomheder i tvister med tilknytning til tredjelande lægger forslaget op til at harmonisere reglerne om retternes kompetence på dette område.

Kompetencereglerne i Bruxelles I-forordningen foreslås derfor i artikel 4, stk. 2, udvidet til også at omfatte sagsøgte med bopæl uden for EU (tredjelandssagsøgte).

Herudover indføres to yderligere værneting for retstvister, hvor sagsøgte har bopæl eller hjemsted uden for EU.

Efter forslagets artikel 25 kan en person med bopæl eller hjemsted uden for EU sagsøges på det sted, hvor løsøre, der tilhører den pågældende, befinder sig, når værdien heraf ikke står i et urimeligt forhold til kravets størrelse, og tvisten har tilstrækkelig tilknytning til den medlemsstat, hvor sagen anlægges.

Derudover vil retterne i en medlemsstat i medfør af forslagets artikel 26 undtagelsesvis have kompetence, hvis der ikke er noget andet værneting i medfør af forordningen, og rettens behandling af sagen er nødvendig for at sikre en retfærdig rettergang eller adgang til retlig prøvelse. Det er endvidere et krav, at retstvisten har tilstrækkelig tilknytning til den medlemsstat, hvor sagen anlægges (forum necessitatis).

Der foreslås endvidere indført en såkaldt litispændelsesregel for retstvister om samme spørgsmål mellem de samme parter, der behandles ved retter-

ne i EU og i et tredjeland. I medfør af forslagets artikel 34 kan en ret i en medlemsstat således undtagelsesvis udsætte sagen, hvis 1) sagen først er blevet indbragt for en ret uden for EU, 2) den forventes at blive afgjort inden for en rimelig frist, 3) afgørelsen vil kunne anerkendes og fuldbyrdes i den pågældende medlemsstat, og 4) det er nødvendigt at udsætte sagen af hensyn til en ordnet retspleje.

2.2.3. Værnetingsaftaler

Bruxelles I-forordningen kapitel II, afdeling 7, anerkender i dag som udgangspunkt gyldigheden af værnetingsaftaler.

Forslaget lægger imidlertid i artikel 32, stk. 2, op til at indføre en fortrinsret for den i værnetingsaftalen valgte ret til at træffe afgørelse om sin egen kompetence (enekompetence – dvs. kun én ret er kompetent til at behandle sagen), uanset om sagen først er indbragt for denne ret. Alle andre retter skal udsætte sagen, indtil den valgte ret har fastslået, at den har kompetence, eller – hvis aftalen er ugyldig – erklæret sig inkompetent. På den måde svækkes incitamentet til af taktiske grund at misbruge sagsanlæg med henblik på at undergrave en gyldig værnetingsaftale.

Endvidere foreslås i artikel 23 en harmoniseret lovvalgsregel om den materielle gyldighed af værnetingsaftaler.

2.2.4. Forholdet mellem forordningen og voldgift

Voldgift er på nuværende tidspunkt ikke omfattet af anvendelsesområdet for Bruxelles I-forordningen. Der lægges ikke med forslaget op til, at voldgift fremover skal være omfattet af forordningens anvendelsesområde, men forslaget indeholder en særlig regel om forholdet mellem voldgift og retssager. Forslaget forsøger derved at fjerne risikoen for parallelle sager og begrænse mulighederne for misbrug af retssager i et taktisk øjemed.

Efter forslagets artikel 29, stk. 4, skal en ret, når en tvist indbringes for den, og dens kompetence bestrides på grund af en voldgiftsaftale, udsætte sagen, hvis tvisten allerede er indbragt for en voldgiftsret eller en ret i den medlemsstat, hvor voldgiften skal finde sted. Efter forslagets artikel 33, stk. 3, skal en sag anses for at være anlagt ved en voldgiftsret, når en part har udpeget en voldgiftsmand, eller når en part har anmodet om en institutions, myndigheds eller rets bistand til at nedsætte en voldgiftsret.

2.2.5. Litispendens og foreløbige retsmidler

Det følger af litispændsreglen i Bruxelles I-forordningens artikel 27, at hvis et krav, der har samme genstand og grundlag, fremsættes mellem de samme parter for retter i forskellige medlemsstater, skal enhver anden ret end den, ved hvilken sagen først er anlagt, udsætte sagen, indtil retten, hvor sagen først blev anlagt, fastslår sin kompetence.

I forslaget artikel 29, stk. 2, indføres en tidsfrist, således at retten skal fastslå sin kompetence inden seks måneder, medmindre dette er umuligt på grund af ekstraordinære omstændigheder. Endvidere bestemmes det, at der skal ske udveksling af oplysninger mellem de retter, som den samme sag er indbragt for.

For så vidt angår søgsmål om indbyrdes sammenhængende krav, foreslås det i artikel 30, stk. 2, at afskaffe kravet om, at det i henhold til national ret skal være muligt at forene sagerne.

Hvis en ret i en medlemsstat har kompetence til at påkende sagens realitet, tillægges retten i medfør af forslaget artikel 35 ligeledes kompetence til at iværksætte de foreløbige, herunder sikrende retsmidler, som den pågældende stats ret giver hjemmel til. Der kan f.eks. være tale om arrest og forbud, der i dansk ret er reguleret i retsplejelovens kapitel 56 og 57.

Efter forslaget artikel 31 indføres endvidere en pligt for retterne til at samarbejde, hvis sagen er under realitetsbehandling i en ret, og der indgives en begæring til en ret i en anden medlemsstat om en foreløbig – herunder sikrende – foranstaltning.

I medfør af forslaget artikel 40 giver en retsafgørelse uden videre adgang til at anvende ethvert sikrende retsmiddel, der findes i henhold til loven i fuldbyrdelsesmedlemsstaten. Forslaget indfører således fri bevægelighed for de foranstaltninger, der er truffet af den ret, der har kompetence med hensyn til sagens realitet. Forslaget er derimod til hinder for fri bevægelighed for foreløbige foranstaltninger, der træffes af en anden ret end den, der har kompetence til at behandle sagens realitet.

2.2.6. Forbedring af adgangen til retlig prøvelse

Forslaget indeholder herudover en række ændringer, der skal forbedre adgangen til retlig prøvelse samt den praktiske funktion af kompetence-reglerne.

I forslaget artikel 5, nr. 3, indføres således et værneting for tingslige rettigheder. Det følger heraf, at retten på det sted, hvor løsøret befinder sig, har kompetence til at behandle sagen.

Efter forslaget artikel 18 får arbejdstagerne adgang til at anlægge sag mod flere sagsøgte (arbejdsgivere) inden for beskæftigelsesområdet efter Bruxelles I-forordningens regler om sagsanlæg mod flere sagsøgte (artikel 6, stk. 1). Det medfører, at flere arbejdsgivere kan sagsøges, hvis en arbejdsgiver har bopæl i en medlemsstat, og der er flere arbejdsgivere, ved retten i den retskreds, hvor en af arbejdsgiverne har bopæl. Det er herudover en betingelse, at kravene er så snævert forbundne, at det er ønskeligt at behandle og påkende dem samtidig for at undgå uforenelige retsafgørelser i tilfælde af, at kravene blev påkendt hver for sig. Der er tale om forslag om genindførelse af en regel, der tidligere fandtes i Bruxelles-konventionen fra 1968.

Efter forslaget artikel 22, stk. 1, litra b, indføres der mulighed for at indgå værnetingsaftaler (dvs. aftaler om, hvilken ret der er kompetent) for tvister om erhvervslejemål.

Det foreslås, at det skal være lovpligtigt at informere sagsøgte om retsvirkningerne af ikke at gøre indsigelse mod rettens kompetence, når den pågældende møder i retten.

Forslaget til forordning fastsætter endelig en række tidsfrister, inden for hvilke domstolene skal træffe afgørelse i sagerne, samt tidsfrister inden for hvilke en afgørelse kan appelleres. Der fastsættes endvidere en underretningspligt i tilfælde, hvor tidsfristerne ikke kan overholdes.

Herudover indeholder forslaget en række regler af mere teknisk og proceduremæssig karakter, herunder definitioner, udpegelse af kompetente myndigheder, forkyndelse, appel, sprog, fremsendelse, forholdet til andre bilaterale og multilaterale aftaler samt tidspunktet for gennemførelse af forslaget.

Det bemærkes i øvrigt, at forslaget indeholder en ny præambelbetragtning nr. 13, som går ud på at tilføje, at kriteriet ”nær tilknytning” til en bestemt ret bør tjene til at skabe retssikkerhed og undgå, at sagsøgte indstævnes for en ret i en medlemsstat, som sagsøgte ikke med rimelighed kunne forudse som muligt værneting. Det foreslås endvidere tilføjet, at dette navnlig er vigtigt i tvister angående forpligtelser uden for kontrakt, der er opstået i forbindelse med krænkelse af privatlivets fred og af individets rettigheder, herunder ærekrænkelser.

3. Gældende dansk ret

3.1. Bruxelles I-forordningen

3.1.1. Forordningens anvendelsesområde

Som beskrevet ovenfor under pkt. 1 er Bruxelles I-forordningen – i kraft af parallelaftalen herom og lov nr. 1563 af 20. december 2006 om Bruxelles I-forordningen m.v. – en del af gældende dansk ret. Eventuelle ændringer af Bruxelles I-forordningens regelsæt vil således – medmindre Danmark ønsker at ophæve parallelaftalen – medføre tilsvarende ændringer i dansk ret.

Det følger af retsplejelovens § 247, stk. 1, at i sager, der er omfattet af lov om Bruxelles I-forordningen m.v., herunder ved bekendtgørelse udstedt i medfør af loven, anvendes Bruxelles I-forordningens regler om værneting i stedet for retsplejelovens værnetingsregler.

Bruxelles I-forordningen indeholder regler mellem EU-medlemsstaterne om, hvilke retter der er kompetente i internationale civile sager (værneting), og om gensidig anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i civile sager. Forordningen har således væsentlig betydning for gennemførelse af retssager på tværs af grænserne inden for EU.

Kapitel 1 angiver forordningens anvendelsesområde. Det følger heraf, at forordningen finder anvendelse på det civil- og handelsretlige område uanset domsmyndighedens art, jf. artikel 1. Forordningen omfatter således privatretlige krav både inden for og uden for formuerettens område. Forordningen omfatter ikke spørgsmål vedrørende skat, told og administrative anliggender og undtager også specifikt en række områder, herunder person-, familie- og arveretlige spørgsmål, konkurs mv., social sikring og voldgift.

Inden for familieretten var underholdsholdspligt dog omfattet af forordningen, indtil den blev ændret ved Rådets forordning nr. 4/2009 af 18. december 2008 om kompetence, lovvalg, anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser og samarbejde vedrørende underholdspligt (underholdspligtforordningen), der finder anvendelse fra den 18. juni 2011. Som følge af retsforbeholdet finder underholdspligtforordningen ikke anvendelse i Danmark, men i kraft af parallelaftalen vedrørende Bruxelles I-forordningen har Danmark tilsluttet sig forordningen bortset fra forordningens bestemmelser om samarbejde mellem centralmyndigheder og om

lovvalg, jf. herved bekendtgørelse nr. 69 af 29. januar 2009 om gennemførelse af underholdspligtsforordningen.

3.1.2. Bruxelles I-forordningens kompetenceregler

Kapitel II i forordningen indeholder regler om, hvilket lands domstole der er kompetente til at afgøre en retstvist. Som hovedregel skal forordningens kompetenceregler anvendes, hvis sagsøgte har bopæl på en medlemsstats område. Har sagsøgte ikke bopæl i en medlemsstat, gælder nationale kompetenceregler. Værnetingsreglerne i forordningen gælder umiddelbart i medlemsstaterne og skal anvendes forud for nationale værnetingsregler. Hvis sagsøgte ikke har bopæl i en medlemsstat, er forordningens udgangspunkt, at kompetencen afgøres af de nationale værnetingsregler i den medlemsstat, hvor sagen er anlagt.

Bopælsbegrebet er nærmere defineret i forordningens artikel 59-60. Det afgørende er, hvorvidt en part har bopæl på den medlemsstats område, hvor sagen er anlagt, efter denne medlemsstats lovgivning. Forordningen fastsætter endvidere et bopælsbegreb for selskaber og andre juridiske personer.

De almindelige kompetenceregler findes i forordningens artikel 2-4. Hovedreglen er, at en sag skal anlægges ved sagsøgtes bopæl (hjemting). Herudover indeholder forordningen en række særlige kompetenceregler.

Artikel 5-7 indeholder som undtagelse til hovedreglen en række *alternative* kompetenceregler på særlige områder:

En i praksis meget relevant bestemmelse er kontraktsværnetinget (artikel 5, stk. 1), hvorefter en sag om kontraktforhold kan anlægges, hvor den forpligtelse, der ligger til grund for sagen, er opfyldt eller skal opfyldes. Medmindre andet er aftalt, er opfyldelsesstedet ved salg af varer varernes leveringssted og ved levering af tjenesteydelser ydelsens leveringssted.

Artikel 5 indeholder herudover regler om erstatning uden for kontrakt, erstatning mv. i anledning af en strafbar handling, sager vedrørende filialer og lignede, sager vedrørende truste mv. samt sager om betaling af bjærgeløn.

Andre særlige alternative kompetenceregler findes i artikel 6 (bl.a. i sager med flere sagsøgte) og i artikel 7 (sager om ansvar i forbindelse med brugen eller driften af et skib).

Artikel 8-21 indeholder særlige kompetencebestemmelser i forsikrings-sager, sager om forbrugeraftaler og sager om individuelle arbejdsaftaler. Udgangspunktet er, at den forsikrede (forsikringstageren, den sikrede eller den begunstigede), forbrugeren og arbejdstageren ikke skal tvinges til at føre sag i et andet land end bopælslandet, uanset om pågældende er sagsøger eller sagsøgt.

Herudover indeholder forordningen særlige bestemmelser om enekompetence for en bestemt domstol i sager om fast ejendom samt i visse selskabs- og immaterialretlige sager (artikel 22).

I sager om rettigheder over fast ejendom samt leje og forpagtning af fast ejendom er ejendommens beliggenhed - uden hensyn til parternes bopæl - afgørende for, hvilken domstol der er kompetent.

Parterne har mulighed for at aftale værneting (artikel 23). En værnetingsaftale må ikke stride mod forordningens regler om enekompetence og skal opfylde visse formkrav. Der er særlige begrænsninger i muligheden for at indgå værnetingsaftaler i forsikrings-, forbruger- og arbejdstagerforhold. En ret anses for at være kompetent, hvis sagsøgte giver møde i retten uden at bestride rettens kompetence (artikel 24).

Der kan efter forordningen anmodes om foreløbige, herunder sikrende, retsmidler (f.eks. arrest) ved retterne i en medlemsstat, selv om retterne i en anden medlemsstat er kompetente til at afgøre sagen (artikel 31).

Forordningen indeholder i artikel 25-30 visse processuelle regler om sagens behandling:

Efter artikel 25 skal en ret erklære sig inkompetent i sager, hvor en ret i en anden medlemsstat er enekompetent. Efter artikel 26 skal retten af egen drift undersøge sin kompetence, såfremt en sagsøgt, der ikke har bopæl i landet, ikke giver møde.

Bestemmelserne i forordningens artikel 27-30 vedrører behandlingen af sager, hvor krav, der har samme genstand eller er indbyrdes sammenhængende, fremsættes i forskellige medlemsstater. Forordningen indeholder endvidere en definition af, hvornår der indtræder litispendens, dvs. hvornår en sag skal anses for anlagt med den virkning, at en tilsvarende sag mellem de samme parter ikke kan anlægges i en anden medlemsstat (artikel 30). Hensigten med bestemmelsen er at tage højde for forskellene i medlemslandenes retssystemer med hensyn til, hvornår litispendens indtræder, da nogle retssystemer f.eks. anser stævningens indgivelse til

retten for afgørende i relation til sagsanlæg, mens andre lægger vægt på tidspunktet for forkyndelse for sagsøgte.

3.1.3. Forordningens regler om anerkendelse og fuldbyrdelse

Kapitel III i forordningen indeholder regler om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser, som er truffet i en anden medlemsstat.

Reglerne om anerkendelse findes i forordningens artikel 33-37, mens reglerne om fuldbyrdelse findes i forordningens artikel 38-52. »Retsafgørelser« omfatter i henhold til forordningens artikel 32 enhver afgørelse truffet af en ret uanset betegnelsen, herunder dom, kendelse eller fuldbyrdelsesordre. Rettens beslutning om fastsættelse af sagsomkostninger er ligeledes omfattet.

Hovedreglen er, at retsafgørelser truffet i en anden medlemsstat uden videre anerkendes, dvs. at afgørelsen har retskraft, uden at anerkendelseslandet prøver den dømmende rets kompetence og sagens realitet. Bestrides det, at afgørelsen skal anerkendes, kan retten i anerkendelseslandet prøve, om der foreligger grunde til at nægte anerkendelsen, jf. nedenfor. Retten kan derimod ikke prøve sagens realitet, dvs. om afgørelsen materielt er rigtig.

En retsafgørelse truffet i en medlemsstat kan fuldbyrdes i en anden medlemsstat, når afgørelsen er erklæret for eksigibel i fuldbyrdelsesstaten ved en særlig procedure – den såkaldte *eksekvaturprocedure*. Eksekvaturproceduren er i første instans begrænset til en rent formel prøvelse, der ikke omfatter en stillingtagen til, om der foreligger en grund til at nægte anerkendelse. Dette kan alene prøves i appelinstanten.

Forordningen indeholder en forpligtelse til uden videre at anerkende en retsafgørelse truffet i en medlemsstat (artikel 33). Anerkendelsen indebærer, at retsafgørelsen tillægges retskraft, hvilket bl.a. medfører, at retsafgørelsen skal lægges til grund i andre retssager, og at en ny retssag om samme spørgsmål mellem de samme parter ikke kan anlægges.

Bestrides det, at afgørelsen skal anerkendes, kan en berettiget part efter en eksekvaturprocedure få rettens afgørelse af, om retsafgørelsen skal anerkendes. Såfremt anerkendelse gøres gældende under en verserende sag, er denne ret dog kompetent til at afgøre spørgsmålet om anerkendelse, hvis det har betydning for rettens afgørelse af den verserende sag.

Forordningen, navnlig artikel 34-35, angiver udtømmende, i hvilke tilfælde retten kan nægte at anerkende en retsafgørelse truffet i et andet medlemsland. Artikel 36 fastslår, at den udenlandske retsafgørelse i intet tilfælde kan prøves i realiteten, dvs. om afgørelsen materielt er rigtig.

Efter artikel 34 kan der ikke ske anerkendelse, såfremt anerkendelsen åbenbart vil stride mod grundlæggende retsprincipper (*ordre public*) i den medlemsstat, hvor den gøres gældende.

Anerkendelse kan endvidere ikke ske, såfremt sagsøgte er dømt som udeblevet, uden at stævningen er forkyndt i tide og på passende måde, medmindre sagsøgte har undladt at tage skridt til at anfægte retsafgørelsen, selv om vedkommende havde mulighed for at gøre det.

Endelig kan anerkendelse ikke ske, hvor retsafgørelsen er uforenelig med andre tidligere truffede retsafgørelser mellem samme parter. Som følge af forordningens litispændelsesregler burde dette kun sjældent kunne forekomme i praksis.

Efter artikel 35 kan anerkendelse ikke ske, hvis forordningens kompetenceregler vedrørende forsikrings- eller forbrugersager er tilsidesat, eller hvis retsafgørelsen strider mod forordningens regler om enekompetence. Det er i øvrigt ikke grund til at nægte anerkendelse, at retsafgørelsen strider mod forordningens kompetenceregler.

Det kan endelig nævnes, at forordningens artikel 61 indeholder hjemmel til under visse betingelser at afslå anerkendelse og fuldbyrdelse af civilretlige krav, der er behandlet i forbindelse med retsforfølgning af en uagtsom lovovertrædelse.

Er den retsafgørelse, der ønskes anerkendt, appelleret eller begæret genoptaget, kan den ret, der behandler spørgsmålet om anerkendelse, udsætte sagen, jf. forordningens artikel 37.

Forordningens bestemmelser om fuldbyrdelse findes i artikel 38-52. Af artikel 38 fremgår, at en retsafgørelse, der kan fuldbyrdes i den stat, hvor afgørelsen er truffet, kan fuldbyrdes i en anden medlemsstat, når afgørelsen efter anmodning fra en berettiget part er erklæret eksigibel efter en særlig procedure, den såkaldte *eksekvaturprocedure*.

En anmodning om, at en afgørelse erklæres for eksigibel, fremsættes over for den ret eller kompetente myndighed, der er udpeget af medlemsstaten. For Danmarks vedkommende er byretten udpeget som kompetent

myndighed, jf. parallelaftalens artikel 2, stk. 2, litra h. Den stedlige kompetence, dvs. hvilken byret anmodningen skal fremsættes overfor, afgøres af den forpligtedes bopæl eller fuldbyrdelsesstedet (forordningens artikel 39).

Fremgangsmåden ved anmodningens fremsættelse er som udgangspunkt overladt til medlemsstaterne (artikel 40). Forordningen indeholder dog visse bestemmelser herom. Af forordningens artikel 53-56 fremgår således, at anmodningen skal vedlægges en udskrift af retsafgørelsen og en attest udfærdiget af de kompetente myndigheder i domsstaten, jf. formularen i bilag V til forordningen. Af attesten fremgår bl.a., at retsafgørelsen kan fuldbyrdes i domsstaten.

I første instans skal der alene foretages en prøvelse af, om de formelle betingelser for fuldbyrdelse er opfyldt, dvs. om retsafgørelsen opfylder de nødvendige betingelser med hensyn til godtgørelsen af dens ægthed, og om en anmodningen er vedlagt en korrekt udfyldt attest, jf. forordningens artikel 53, og den forpligtede kan ikke på dette tidspunkt fremsætte indsigelser mod anmodningen, jf. forordningens artikel 41. Er de formelle betingelser opfyldt, erklæres retsafgørelsen for eksigibel. Afgørelsen meddeles den, der har indgivet anmodningen, og forkyndes, hvis anmodningen imødekommes, for den forpligtede, jf. artikel 42.

Retten prøver således ikke, om der foreligger en nægtelsesgrund som nævnt i artikel 34-35, herunder om dommen åbenbart strider mod grundlæggende retsprincipper, eller i udeblivelsesdomme om stævningen mv. var forkyndt for domfældte. Dette kan alene prøves i forbindelse med en appel.

Afgørelsen om eksigibilitet kan appelleres af begge parter, jf. forordningens artikel 43. For Danmarks vedkommende er landsretten appelinstant, jf. parallelaftalens artikel 2, stk. 2, litra i.

Forordningen indeholder kun en appelfrist for den forpligtede, såfremt afgørelsen erklæres eksigibel. Appelfristen er en måned, dog to måneder, hvis skyldneren har bopæl på en anden medlemsstats område. Derimod er der ikke fastsat nogen frist for fordringshaverens appel, hvis retten fastslår, at retsafgørelsen ikke er eksigibel.

I forbindelse med appelbehandlingen får parterne lejlighed til at fremsætte deres bemærkninger, jf. artikel 43, stk. 2, hvorefter appellen behandles efter en kontradiktorisk procedure. Appelinstanten kan kun nægte at er-

klære en afgørelse eksigibel, hvis der foreligger en nægtelsesgrund som nævnt i artikel 34-35. Afgørelsen skal træffes hurtigst muligt.

Appelretten kan efter reglerne i forordningens artikel 46 udsætte sagen, såfremt den udenlandske retsafgørelse er appelleret eller begæret genoptaget, eller fristen herfor ikke er udløbet. Appelretten kan endvidere betinge fuldbyrdelsen af sikkerhedsstillelse.

Det er overladt til de enkelte medlemsstater at afgøre, om appelinstansens afgørelse kan indbringes for højere ret, jf. artikel 44. For Danmarks vedkommende vil landsrettens afgørelse som appelinstans kunne indbringes for Højesteret efter tilladelse fra Procesbevillingsnævnet, jf. parallelaftalens artikel 2, stk. 2, litra i.

Efter forordningens artikel 47 giver en afgørelse om eksigibilitet hjemmel til at anvende sikrende retsmidler, f.eks. arrest. Sikrende retsmidler er det eneste mulige retsskridt, så længe en afgørelse om eksigibilitet kan appelleres eller er under appel.

Forordningen indeholder herudover regler om delvis fuldbyrdelse (artikel 48), fuldbyrdelse af tvangsbøder (artikel 49) og om, at der ikke kan pålægges fordringshaveren at stille sikkerhed med den begrundelse, at pågældende er udlænding (artikel 51).

Har fordringshaveren fri proces eller været fritaget for gebyrer og omkostninger i domsstaten, gælder dette også i videst mulig omfang under eksekvatorsagen (artikel 50).

Der må ikke opkræves afgift mv. beregnet i forhold til sagens værdi i forbindelse med behandlingen af en anmodning om eksekvatur (artikel 52).

Når en retsafgørelse er erklæret eksigibel, sker fuldbyrdelse efter de nationale regler i fuldbyrdelsesstaten, hvilket for Danmarks vedkommende vil sige reglerne i retsplejeloven om tvangsfuldbyrdelse.

3.1.4. Officielt bekræftede dokumenter og retsforlig

Forordningens kapitel IV (artikel 57-58) indeholder bestemmelser om officielt bekræftede dokumenter og retsforlig.

Af bestemmelserne fremgår, at officielt bekræftede dokumenter, der er udstedt og eksigible i en medlemsstat, kan erklæres eksigible efter forordningens eksekvaturprocedure. Forordningen definerer ikke, hvad der

skal forstås ved »officielt bekræftet dokument«, men der sigtes bl.a. til en ordning, der er kendt i nogle EU-lande, hvorefter en notar kan bekræfte et privat dokument og give det en fuldbyrdelsespåtegning.

Desuden kan retsforlig, som er eksigible i oprindelseslandet, erklæres eksigible i en anden medlemsstat efter de samme regler, som gælder for officielt bekræftede dokumenter.

Den kompetente ret i fuldbyrdelsesstaten kan kun nægte at erklære et officielt bekræftede dokument eller et retsforlig for eksigibelt, såfremt fuldbyrdelsen åbenbart vil stride mod grundlæggende retsprincipper i fuldbyrdelseslandet. De øvrige nægtelsesgrunde i forordningen er efter deres indhold ikke relevante i forbindelse med disse dokumenter.

3.1.5. Øvrige spørgsmål

Forordningens kapitel V (artikel 59-65) indeholder almindelige bestemmelser. Artikel 60 indeholder en definition af selskaber og andre juridiske personers hjemsted.

Forholdet til andre retsakter reguleres i forordningens kapitel VII. Forordningen udelukker ikke anvendelsen af andre fællesskabsretsakter eller nationale gennemførelsesbestemmelser, som på særlige områder regulerer retternes kompetence eller anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser, jf. forordningens artikel 67. Ifølge forordningens artikel 68 erstatter forordningen EF-domskonventionen mellem medlemsstaterne.

Forordningen erstatter endvidere en række konventioner (artikel 69 og 70). For Danmarks vedkommende gælder dette konventionen af 11. oktober 1977 mellem Finland, Island, Norge, Sverige og Danmark om anerkendelse og fuldbyrdelse af afgørelser om privatretlige krav (den nordiske domskonvention).

Af forordningens artikel 71 fremgår, at forordningen ikke berører konventioner, hvori medlemsstaterne er parter, og som på særlige områder fastsætter regler for retternes kompetence og for anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser.

Forordningen indeholder endelig i kapitel VIII (artikel 73-76) afsluttende bestemmelser.

3.2. Lugano-konventionen

I 1988 indgik EU's daværende medlemsstater og en række andre stater (hvoraf flere siden er blevet medlem af EU) Lugano-konventionen om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager. I dag har, ud over EU's medlemsstater, Schweiz, Norge og Island tilsluttet sig konventionen.

Med Lugano-konventionen udvidedes reglerne i den tidligere Bruxelles konvention fra 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, til at omfatte stater uden for EU.

I marts 2002 blev Bruxelles-konventionen erstattet af Bruxelles I-forordningen. Med henblik på at sikre parallelitet mellem de regler, der gælder inden for EU, og de regler, der gælder mellem EU-medlemsstaterne og de øvrige kontraherende stater i Lugano-konventionen, blev der indledt forhandlinger om en ny konvention, der skulle opdatere den eksisterende Lugano-konvention. Den nye Lugano-konvention blev undertegnet den 30. oktober 2007 og trådte i kraft den 1. januar 2010.

Den nye Lugano-konventions regler er i meget vidt omfang identiske med Bruxelles I-forordningens regler.

3.3. Værneting for personer, der ikke har bopæl i EU eller en kontraherende stat i Lugano-konventionen

I dansk ret er spørgsmålet om, hvorvidt personer og virksomheder mv., der ikke har bopæl eller hovedkontor i EU eller en kontraherende stat i Lugano-konventionen, kan sagsøges ved domstole her i landet, reguleret i retsplejelovens kapitel 22 om stedlig kompetence.

Efter retsplejelovens § 246 kan forbrugere i sager om forbrugerftaler anlægge sag ved eget hjemting mod sådanne personer m.v., såfremt fremsættelsen af særligt tilbud eller reklamering i Danmark er gået forud for aftalens indgåelse, og forbrugeren her i landet har foretaget de dispositioner, der er nødvendige til indgåelse af aftalen. Efter § 246 kan der endvidere anlægges sag ved de retter, som efter de almindelige værnetingsregler har kompetence, herunder ved erhvervsværneting (§ 237), filialværneting (§ 238), fast ejendomsværneting (§ 241), opfyldelsesværneting (§ 242), retskrænkelsesværneting (§ 243) og et aftalt værneting (§ 245). En person, der ikke har bopæl i EU eller en kontraherende stat i Lugano-konventionen, kan endvidere i sager, der vedrører formue- retsforhold, sagsøges ved en dansk ret, hvis personen opholder sig i rets-

kredsen ved stævningens forkyndelse (§ 246, stk. 2). Endelig kan både fysiske og juridiske personer sagsøges ved retten på det sted her i landet, hvor de ved sagens anlæg har gods, eller hvor det gods, kravet angår, befinder sig (§ 246, stk. 3).

3.4. Voldgift

I dansk ret er spørgsmålet om, hvilken kompetence domstole har i tvister, som skal afgøres ved voldgift, reguleret i voldgiftsloven, jf. lov nr. 553 af 24. juni 2005 som ændret ved lov nr. 106 af 26. februar 2008.

Det følger af voldgiftslovens § 8, stk. 1, 1. pkt., at retssager om tvister, der efter aftale mellem parterne skal afgøres ved voldgift, efter påstand afvises fra domstolene, medmindre voldgiftsaftalen er ugyldig eller voldgiftssagen af andre grunde ikke kan gennemføres. Afvisning sker således kun efter påstand. Nedlægges der påstand om afvisning, skal domstolene som udgangspunkt tage stilling til, om der foreligger en gyldig voldgiftsaftale, der omfatter den pågældende tvist. Der er dog ikke noget til hinder for, at domstolene afviser en retssag, som der ikke er værneting for i Danmark, uden at tage stilling til en påberåbt voldgiftsaftale.

Endvidere kan der under en retssag, som er anlagt efter, at der er indledt voldgiftssag, for så vidt angår spørgsmålet om, hvorvidt tvisten hører under voldgiftsrettens kompetence, dog kun tages stilling til, om tvisten efter sin art kan afgøres ved voldgift, jf. § 8, stk. 1, 2. pkt.

Er retssagen anlagt, før der blev indledt voldgiftssag, kan retten under denne retssag prøve, om der foreligger en gyldig voldgiftsaftale, der omfatter den pågældende tvist. Finder retten, at der ikke foreligger en gyldig voldgiftsaftale, eller at voldgiftsaftalen ikke omfatter den tvist, der er anlagt retssag om, behandles retssagen på sædvanlig vis.

Finder retten derimod, at der foreligger en gyldig voldgiftsaftale, som omfatter den pågældende tvist, skal sagen som udgangspunkt afvises, hvis sagsøgte rettidigt har nedlagt påstand herom. Dette gælder dog ikke, hvis voldgiftssagen af andre grunde ikke kan gennemføres.

Er retssagen anlagt efter, at der blev indledt voldgiftssag, følger det af § 8, stk. 1, 2. pkt., at domstolene under denne retssag for så vidt angår spørgsmålet om, hvorvidt tvisten hører under voldgiftsrettens kompetence, kun kan tage stilling til, om tvisten efter sin art kan afgøres ved voldgift. Domstolene kan og skal endvidere tage stilling til, om det er den samme tvist, der er indbragt for voldgiftsretten og domstolene.

Af § 8, stk. 2, følger, at selv om der er anlagt retssag som nævnt i stk. 1, kan voldgiftssag indledes og fortsættes, og der kan afsiges voldgiftskendelse, mens spørgsmålet er under behandling ved domstolene.

Efter § 9 kan domstolene efter anmodning fra en part iværksætte foreløbige retsmidler eller tvangsfuldbyrdelse, selv om tvisten efter parternes aftale skal afgøres ved voldgift. Det følger heraf, at det forhold, at en tvist skal afgøres ved voldgift, ikke afskærer en part fra at anmode om, at domstolene iværksætter foreløbige retsmidler eller tvangsfuldbyrdelse efter retsplejelovens regler herom. Dette gælder, hvad enten voldgiftssagen er indledt eller ej. Uanset at en tvist skal afgøres ved voldgift, kan en part således få foretaget arrest eller nedlagt forbud eller foretaget bevis sikring efter retsplejelovens regler herom, når retsplejelovens betingelser for at få foretaget disse retsskridt er opfyldt. En part kan endvidere få gennemført tvangsfuldbyrdelse efter retsplejelovens regler herom, når betingelserne efter retsplejeloven herfor er opfyldt. Dette gælder, hvad enten der er tale om udlæg, tvangsfuldbyrdelse af andre krav end pengekrav, overtagelse til brugeligt pant eller gennemtvungelse ved umiddelbar fogedforretning.

4. Lovgivningsmæssige og statsfinansielle konsekvenser

4.1. Lovgivningsmæssige konsekvenser

Forslaget er som nævnt fremsat efter TEUF, 3. del, afsnit V, og er derfor omfattet af Danmarks forbehold vedrørende retlige og indre anliggender. Danmark deltager således ikke i vedtagelsen af forordningen, som ikke vil være bindende for eller finde anvendelse i Danmark.

Hvis forslaget til forordning vedtages, skal Danmark i overensstemmelse med parallelaftalens bestemmelser inden 30 dage efter vedtagelsen meddele Kommissionen, hvorvidt Danmark vil gennemføre indholdet af ændringerne, og om gennemførelsen kan ske administrativt eller kræver godkendelse i Folketinget, jf. pkt. 1 ovenfor.

Hvis forslaget til forordning vedtages, vurderes gennemførelsen af forslaget at kunne have lovgivningsmæssige konsekvenser, idet en gennemførelse i givet fald bl.a. vil kunne kræve ændringer i lov nr. 1536 af 20. december om Bruxelles I-forordningen m.v.

4.2. Statsfinansielle konsekvenser

Forslaget til forordning vurderes ikke at have statsfinansielle konsekvenser af betydning.

5. Høring

Forslaget er sendt i høring hos følgende myndigheder og organisationer mv.:

Østre Landsret, Vestre Landsret, Sø- og Handelsretten, samtlige byretter, Procesbevillingsnævnet, Domstolsstyrelsen, Den Danske Dommerforening, Dommerfuldmægtigforeningen, Domstolenes Tjenestemandsförening, HK Landsklubben Danmarks Domstole, Datatilsynet, Danske Advokater, Advokatrådet, Foreningen Danske Inkassoadvokater, Dansk Retspolitisk Forening, Dansk Forening for Voldgift, Det Danske Voldgiftsinstitut, Voldgiftsnævnet for Bygge- og Anlægsvirksomhed, Institut for Menneskerettigheder, Danske Regioner, Kommunernes Landsforening, Københavns Kommune, Frederiksberg Kommune, Aarhus Universitet (Juridisk Institut), Københavns Universitet (Det Juridiske Fakultet), Aalborg Universitet (Juridisk Institut), Syddansk Universitet (Juridisk Institut), Copenhagen Business School (Juridisk Institut), Handelshøjskolen i Århus (Juridisk Institut), Forbrugerombudsmanden, Forbrugerrådet, Finansrådet, Realkreditrådet, Forsikring & Pension, DI-Organisation for erhvervslivet, Dansk Erhverv, Håndværksrådet, Lægemiddelindustriforeningen, Dansk Byggeri, Dansk Inkasso Brancheforening, Liberale Erhvervs Råd, Foreningen af Statsautoriserede Revisorer, Dansk Ejendomsmæglerforening, De Danske Patentagenters Forening, Danmarks Rederiforening, Danske Speditører, Grundejernes Landsorganisation, Dansk Arbejdsgiverforening, Landsorganisationen i Danmark, Fagligt Fælles Forbund, Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund, Dansk Told og Skatteforbund, Landbrugsrådet, Foreningen af Registrerede Revisorer, IT-Brancheforeningen, Finans og Leasing, Boligselskabernes Landsforening, Lejernes Landsorganisation, og Retssikkerhedsfonden.

Justitsministeriet har fastsat høringsfristen til den 1. marts 2011.

6. Nærhedsprincippet

Kommissionen har om nærhedsprincippet anført, at problemerne med den gældende eksekvaturprocedure, ineffektive værnetingsaftaler og forholdet mellem voldgift og forordningen skyldes reglerne i gældende EU-

ret og derfor kun kan løses ved EU-lovgivers mellemkomst. Det er endvidere nødvendigt at foretage en harmonisering af kompetencereglerne angående sagsøgte med bopæl eller hjemsted uden for EU for at skabe lige vilkår for virksomheder, der er aktive på det indre marked, og sikre, at de rettigheder, ”svagere parter” har i henhold til EU-retten, kan håndhæves. Dette kan ikke gennemføres af medlemsstaterne alene.

Regeringens foreløbige vurdering er, at forslaget ikke er i strid med nærhedsprincippet. Regeringen kan i den forbindelse tilslutte sig Kommissionens betragtninger.

7. Andre landes kendte holdninger

Der ses ikke at foreligge officielle tilkendegivelser om andre medlemsstaters holdninger til forslaget.

8. Foreløbig generel dansk holdning

Fra dansk side findes der på nuværende tidspunkt – hvor den igangsatte høring ikke er afsluttet – ikke at burde tages endeligt stilling til forslaget. Danmark er dog umiddelbart overordnet set positiv over for forslaget. Der vil dog være en række punkter, som må søges afklaret nærmere under de kommende forhandlinger.

Som nævnt i redegørelse af 13. januar 2011 til Folketingets Retsudvalg om status for initiativer vedrørende injurieturisme vil Justitsministeriet afhængig af udfaldet af verserende præjudicielle sager ved EU-Domstolen vedrørende fortolkningen af Bruxelles I-forordningens artikel 5, nr. 3, overveje, om den nye præambelbetragtning nr. 13 vedrørende kriteriet nær tilknytning er tilstrækkelig i forhold til problemstillingen med injurieturisme.

9. Europa-Parlamentet

Forslaget til forordning behandles efter den fælles beslutningsprocedure (TEUF artikel 294), der indebærer, at forslaget skal vedtages af Europa-Parlamentet.

Forslaget har endnu ikke været behandlet i Europa-Parlamentet.

10. Specialudvalget for politimæssigt og retligt samarbejde

Sagen har været behandlet i Specialudvalget for politimæssigt og retligt samarbejde den 31. januar 2011.

11. Tidligere forelæggelser for Folketingets Europaudvalg og Retsudvalg

Forslaget blev sammen med et grund- og nærhedsnotat oversendt til Folketingets Europaudvalg og Retsudvalg den 2. februar 2011.

Dagsordenspunkt 11: E-justice. Rådskonklusioner om integration af hjemmesiden for Det europæiske retlige netværk på det civile og handelsretlige område (EJN) (<http://ec.europa.eu/civiljustice>) i e-justice-portalen.

Revideret notat. Ændringer er markeret med kursiv.

Sagen er ikke omfattet af retsforbeholdet.

KOM-dokument foreligger ikke.

Resumé

De foreslåede rådskonklusioner er ikke retligt bindende, og sagen rejser derfor ikke spørgsmål i forhold til det danske retsforbehold. På rådsmødet (retlige og indre anliggender) den 12.-13. juni 2007 blev det under tysk formandskab besluttet at nedsætte en rådsarbejdsgruppe (e-law-arbejdsgruppen (e-justice)), der skulle arbejde med at fremme "e-justice", hvorved forstås anvendelse af informations- og kommunikationsteknologi på det retlige område. Arbejdsgruppen har navnlig arbejdet med den nu etablerede fælles europæiske e-justice-portal (<https://e-justice.europa.eu>) og arbejder videre med udvidelse af portalen. E-justice-portalen har til formål at formidle oplysninger om medlemsstaternes retssystemer og at forbedre mulighederne for at anvende elektroniske redskaber i sager med aktører fra flere medlemsstater, f.eks. gennem etablering af nogle fælles søgemekanismer, der vil kunne gøre brugere i stand til at søge oplysninger i flere medlemsstaters registre, herunder insolvensregistre. E-justice-portalen vil på sigt også kunne danne rammen for bevisoptagelse eller bevisførelse i andre medlemsstater under anvendelse af videokonferenceudstyr. Arbejdsgruppen arbejder endvidere med mulighederne for at etablere et fælles identifikationssystem og fælles standarder for oplysninger (metadata) om national retspraksis. På rådsmødet (retlige og indre anliggender) den 27.-28. november 2008 blev vedtaget en handlingsplan for det videre arbejde med e-justice, og på rådsmødet (retlige og indre anliggender) den 3.-4. juni 2010 fik Rådet forelagt en køreplan med oplysninger om mål og tidshorisonten for de enkelte e-justice-projekter. Fra dansk side stiller man sig generelt positiv over for arbejdet med e-justice, som indtil videre er baseret på frivillighed og fremme af "best practice" og standarder. På rådsmødet (retlige og indre anliggender) den 24.-25. februar 2011 forventes det, at et udkast til rådskonklusioner om at integrere hjemmesiden for Det europæiske retlige netværk på det civile og handelsretlige område (EJN) (<http://ec.europa.eu/civiljustice>) i e-justice-portalen vil blive forelagt Rådet til vedtagelse. Sagen har ikke i sig selv lovgivningsmæssige eller statsfinansielle konsekvenser. Nærhedsprincippet ses ikke at have betydning for sagen. Der ses ikke at foreligge offentlige tilkendegivelser om de øvrige medlemsstaters holdning til sagen. Fra dansk side agter man at støtte vedtagelsen af rådskonklusionerne.

1. Baggrund

På et møde i Coreper II den 20. december 2006 blev det besluttet at indlede drøftelser om "e-justice", dvs. anvendelse af informations- og kommunikationsteknologi på det retlige område. Arbejdsgruppen vedrørende juridisk databehandling blev i den forbindelse pålagt at overveje situationen med hensyn til fastlæggelse af medlemsstaternes krav og vurdere mulighederne for en samlet indsats på området.

Desuden blev emnet e-justice drøftet på det uformelle rådsmøde den 15.-16. januar 2007 i Dresden på baggrund af et af det tyske formandskab udarbejdet oplæg til, hvordan man inden for RIA-området kan forbedre brugen af e-justice. På mødet var der bred opbakning fra medlemsstaterne til at fremme arbejdet med e-justice på tværs af grænserne.

Sagen blev endvidere forelagt Rådet på rådsmødet (retlige og indre anliggender) den 12.-13. juni 2007, hvor Rådet vedtog en række rådskonklusioner, herunder specielt om nedsættelse af en permanent arbejdsgruppe i rådsregi (e-justice-arbejdsgruppen, som med virkning fra 1. juli 2010 kaldes e-law-arbejdsgruppen (e-justice)), der udgør et koordinerende forum for tekniske, decentrale løsninger inden for informations- og kommunikationsteknologien på det retlige område.

E-justice blev endvidere drøftet på rådsmødet (retlige og indre anliggender) den 6.-7. december 2007, hvor Rådet opfordrede e-justice-arbejdsgruppen (nu e-law-arbejdsgruppen (e-justice)) til at fortsætte arbejdet med e-justice i overensstemmelse med de prioriteringer, som arbejdsgruppen havde anført i en rapport til Rådet.

E-justice er også blevet drøftet på et uformelt rådsmøde den 24.-26. januar 2008 under slovensk formandskab, hvor emner som udarbejdelse af en tidsplan for arbejdet, koordination og vedligeholdelse af e-justice-portalen på centralt niveau og finansiering af projektet blev drøftet.

Kommissionen afgav den 2. juni 2008 en meddelelse om e-justice. Meddelelsen har til formål at udforme en global strategi for Kommissionen vedrørende e-justice, som på et bredere plan forholder sig til eksisterende og planlagte fællesskabsinstrumenter som f.eks. strafferegistre og en elektronisk betalingspåkravsprocedure.

På baggrund af Kommissionens meddelelse udarbejdede e-justice-arbejdsgruppen (nu e-law-arbejdsgruppen (e-justice)) en flerårig hand-

lingsplan for det videre arbejde med e-justice, som blev vedtaget på rådsmødet (retlige og indre anliggender) den 27.-28. november 2008.

Det Europæiske Råd udtalte på mødet den 19.-20. juni 2008 sin støtte til arbejdet med at opbygge en fælles e-justice-portal inden udgangen af 2009.

Desuden orienterede Kommissionen på rådsmødet (retlige og indre anliggender) den 6. april 2009 om de eksisterende finansieringsmuligheder for e-justice-projekter på fællesskabsniveau.

På rådsmødet (miljø) den 22. december 2009 vedtog Rådet en række rådskonklusioner om et fælles identifikationssystem for national retspraksis (European Case-Law Identifier (ECLI)).

På rådsmødet (retlige og indre anliggender) den 3.-4. juni 2010 fik Rådet forelagt en køreplan, som indeholder oplysninger om mål og tidshorison-ten for de enkelte e-justice-projekter.

I forbindelse med det uformelle rådsmøde (retlige og indre anliggender) den 15.-16. juli 2010 blev e-justice-portalens lanceret.

Det bemærkes, at e-justice-arbejdet tidligere er blevet drøftet på flere rådsmøder (retlige og indre anliggender) og uformelle rådsmøder (retlige og indre anliggender). Rådet har således flere gange fået forelagt rapporter fra e-justice-arbejdsgruppen (nu e-law-arbejdsgruppen (e-justice)) om status for arbejdet med at fremme e-justice. Senest fik Rådet forelagt en rapport om status for arbejdet med at fremme e-justice på rådsmødet (retlige og indre anliggender) den 2.-3. december 2011.

Lissabon-traktaten

Udviklingen af e-justice har hidtil haft karakter af et mere praktisk samarbejde, der har fundet sted på uformelt grundlag.

Hvis der fremover måtte vise sig behov for at indføre konkrete EU-retsakter med henblik på gennemførelse af e-justice, vil sådanne forslag i givet fald forventes at blive fremsat (bl.a.) på grundlag af reglerne om det overstatslige samarbejde om retlige og indre anliggender i TEF afsnit IV (nu tredje del, afsnit V, i ”Traktaten om Den Europæiske Unions Funktionsmåde”, TEUF).

Protokollen om Danmarks stilling, der er knyttet til Lissabon-traktaten, vil dermed finde anvendelse.

Ifølge protokollens artikel 1 deltager Danmark ikke i Rådets vedtagelse af foranstaltninger, der foreslås i henhold til TEUF, tredje del, afsnit V, og ifølge artikel 2 er ingen af de foranstaltninger, der er vedtaget i henhold til TEUF, tredje del, afsnit V, bindende for eller finder anvendelse i Danmark ("retsforbeholdet").

Det bemærkes i den forbindelse, at det i e-law-arbejdsgruppen (e-justice) overvejes at foretage en analyse af, om der er behov for et eventuelt bindende retsgrundlag for e-justice-samarbejdet.

2. Indhold

Rådet besluttede på rådsmødet (retlige og indre anliggender) den 12.-13. juni 2007, at der skulle gøres en indsats på e-justice-området med henblik på at oprette et decentraliseret e-justice-system i EU, som giver adgang til de eksisterende eller fremtidige edb-systemer på nationalt plan eller på fællesskabsplan. Rådet vedtog en række konklusioner, der satte rammerne for det fremtidige arbejde med e-justice, *og den permanente arbejdsgruppe i rådsregi, der som nævnt kaldes e-law-arbejdsgruppen (e-justice), blev nedsat.*

E-justice blev senere drøftet på et uformelt rådsmøde den 1.-2. oktober 2007, hvor der var bred enighed om, at arbejdet med e-justice skal baseres på frivillighed og koncentrerer om udveksling af erfaringer – "best practices" – medlemsstaterne imellem. Som anført ovenfor overvejes det dog i e-law-arbejdsgruppen (e-justice) at foretage en analyse af, om der er behov for et eventuelt bindende retsgrundlag for e-justice-samarbejdet.

Den flerårige handlingsplan for 2009-2013 vedrørende europæisk e-justice, som Rådet vedtog på rådsmødet (retlige og indre anliggender) den 27.-28. november 2008, fastsætter bl.a.:

- *At spørgsmålene vedrørende europæisk e-justice er af horisontal karakter, dvs. at spørgsmålene ikke er begrænset til bestemte retsområder.*
- *At arbejdet med e-justice skal være af teknisk og ikke-lovgivningsmæssig karakter, men skal foregå i samarbejde med de rådsorganer, der har kompetence til at behandle lovgivningsmæssige forslag.*
- *At der inden udgangen af 2009 skal etableres en teknisk platform på europæisk plan, der giver adgang til eksisterende eller fremti-*

dige elektroniske systemer på det retlige område på nationalt, fællesskabs- og – hvor det måtte være relevant – internationalt plan (*e-justice-portalen*).

- *At e-justice-projektet i højere grad skal inddrage alle medlemsstaterne.*
- *At der skal være tale om et decentralt system på europæisk plan, der forbinder de eksisterende systemer i medlemsstaterne med hinanden.*

Køreplanen

På rådsmødet (retlige og indre anliggender) den 3.-4. juni 2010 forelagde formandskabet endvidere en køreplan for e-justice-arbejdet for Rådet. Køreplanen indeholder oplysninger om mål og tidshorisonten for de enkelte e-justice-projekter, f.eks. projektet om adgang til lovgivning og projektet om sammenkobling af insolvensregistre.

E-justice-portalen

E-law-arbejdsgruppen (e-justice) har indtil videre navnlig koncentreret sig om arbejdet med at skabe de tekniske og indholdsmæssige rammer for e-justice-portalen (<https://e-justice.europa.eu>), *der efter en forsinkelse på grund af tekniske vanskeligheder blev lanceret i forbindelse med det uformelle rådsmøde (retlige og indre anliggender) den 15.-16. juli 2010.*

E-justice-portalen er en fælles indgang til EU-lovgivningen og den nationale lovgivning. Portalen giver adgang til retsinformation, retslige og administrative myndigheders hjemmesider, registre, databaser og andre tilgængelige tjenester med henblik på at lette borgernes og juristernes daglige arbejdsopgaver inden for det europæiske retlige område.

Kommissionen arbejder nu på anden version af e-justice-portalen, som *udbygges* med oplysninger om bl.a. sigtedes og forurettedes rettigheder i straffesager.

Med henblik på udviklingen af e-justice-portalen er der blevet nedsat en teknisk ekspertgruppe, *som Danmark for tiden ikke deltager i.*

På et møde i e-justice-arbejdsgruppen (nu e-law-arbejdsgruppen (e-justice)) i efteråret 2009 præsenterede det svenske formandskab et dokument om ansvaret for administration af portalens indhold. I forbindelse med lanceringen af portalen har medlemsstaterne overtaget ansvaret for

medlemsstaternes egne sider. Medlemsstaterne står herefter selv for at revidere og opdatere indholdet og uploade det på siderne, og det fremgår af hver enkelt side på portalen, hvem der har ansvaret for siden. Der er i hver medlemsstat udpeget en kontaktperson for de nationale sider. Det kan i den forbindelse oplyses, at der alene er tale om et begrænset antal sider for den enkelte medlemsstat. Det bemærkes, at Kommissionen bl.a. fortsat vil have ansvaret for oversættelse af indholdet på medlemsstaternes sider.

På et af de seneste møder i e-law-arbejdsgruppen (e-justice) fremlagde formandskabet et dokument om procedurer for introduktion af nye emner på e-justice-portalen. Der var enighed om, at nye emner kan foreslås af Kommissionen, de enkelte medlemsstater eller arbejdsgruppen, og at beslutningen om introduktion af emnerne herefter træffes af arbejdsgruppen. Formandskabet fremlagde endvidere et dokument med ideer til medlemsstaternes promovning af e-justice-portalen. Det kan oplyses, at der på Justitsministeriets og Domstolsstyrelsens hjemmesider er oplysninger om e-justice-portalen og links dertil.

Adgang til registre

Hensigten er, at e-justice-portalens på sigt skal kunne danne grundlag for, at retlige aktører og muligvis i et vist omfang borgere kan få adgang til de forskellige registre i de øvrige medlemsstater, herunder f.eks. kriminalregistre, tinglysnings- og matrikelregistre, insolvensregistre mv. Der arbejdes således hen imod, at portalen kommer til at indeholde en række forskellige såkaldte fælles-søgefunktioner, der skal gøre brugere af portalen i stand til elektronisk at søge oplysninger i flere forskellige medlemsstaters registre samtidig via e-justice-portalens. Det er arbejdsgruppens opfattelse, at der skal arbejdes på sammenkobling af medlemsstaternes insolvensregistre. Det bemærkes i den forbindelse, at Danmark – ligesom enkelte andre medlemsstater – har gjort opmærksom på, at der her i landet ikke eksisterer et insolvensregister.

”Find en advokat” mv.

E-justice-portalens indeholder *endvidere* informationer om advokater og notarer. E-law-arbejdsgruppens hensigt er, at der endvidere vil blive adgang til en tjeneste ”Find en advokat” eller ”Find en notar”. Det bemærkes i den forbindelse, at notarfunktionen i Danmark – ligesom i flere andre medlemsstater – varetages af domstolene, og at der således ikke er tale om en særskilt juridisk profession. Det er under overvejelse i arbejdsgruppen også at lade portalen indeholde oplysninger om mæglere,

fogeder og *andre udvalgte personalegrupper ved retterne*. Danmark har tilkendegivet, at man i Danmark som udgangspunkt retter henvendelse til retten og ikke til en bestemt medarbejder ved retten.

Videokonferencer

Vedrørende spørgsmålet om bevisoptagelse og bevisførelse i sager med aktører fra flere medlemsstater, særligt videokonferencer, nedsatte e-justice-arbejdsgruppen (nu e-law-arbejdsgruppen (e-justice)) en underarbejdsgruppe bestående af en række medlemslande, herunder Danmark, der skulle undersøge mulighederne for at skabe de tekniske og indholdsmæssige rammer for afholdelse af videokonferencer på tværs af landegrænser eventuelt via e-justice-portalen. Arbejdet har i første række taget sigte på at udveksle erfaringer, finde tekniske standarder og udarbejde en manual om fremgangsmåden ved afholdelse af videokonferencer. I første halvdel af 2010 er der blevet indhentet oplysninger om videokonferenceudstyr ved de nationale domstole til brug for e-justice-portalen. Der er opsat videokonferenceudstyr i flere danske retter og arresthuse, i Sandholmljren og i Syd- og Sønderjyllands Politi, men systemet er indtil videre et lukket system, som ikke kan anvendes til grænseoverskridende videokonferencer. Det er i e-law-arbejdsgruppen (e-justice) blevet overvejet, om der er behov for etablering af et online bookingsystem for videokonferencer mellem medlemsstaternes domstole. Indtil videre har man dog ikke fundet behov herfor.

Retspraksis

E-law-arbejdsgruppen arbejder endvidere med etablering af et fælles identifikationssystem og mulighederne for indførelse af fælles standarder for oplysninger (metadata) om national retspraksis. På rådsmødet (miljø) den 22. december 2009 vedtog Rådet en række rådskonklusioner om et fælles identifikationssystem for national retspraksis (European Case-Law Identifier (ECLI)). Af disse rådskonklusioner fremgår bl.a., at e-law-arbejdsgruppen inden udgangen af 2010 skal forelægge en rapport om implementering af det fælles identifikationssystem (European Case-Law Identifier (ECLI)) og fælles standarder for oplysninger (metadata) om national retspraksis for Rådet. Rapporten, som er afgivet af arbejdsgruppen, blev forelagt Rådet på rådsmødet (retlige og indre anliggender) den 2.-3. december 2010. Det fremgår bl.a. af rapporten, at det er frivilligt, om medlemsstaterne vil implementere identifikationssystemet mv. Rapporten refererer desuden til et udkast til rådskonklusioner om anbefaling af introduktion af det fælles identifikationssystem (ECLI) og fælles stan-

darder for oplysninger (metadata) om national retspraksis, der blev udarbejdet i foråret 2010. På rådsmødet *den 2.-3. december 2010 fik Rådet desuden* forelagt dette udkast til rådskonklusioner til vedtagelse. Domstolsstyrelsen har oplyst, at styrelsen arbejder på at etablere en offentlig domsdatabase inden for de næste to år, og at det fælles identifikationssystem (ECLI) og fælles standarder for oplysninger (metadata) om national retspraksis vil blive implementeret i domsdatabase.

Juridiske glossarer

I overensstemmelse med Rådets handlingsplan arbejdes der desuden med udvikling af flersprogede juridiske glossarer (ordlister med forklaringer eller oversættelser) til e-justice-portalen. Efter ønske fra en række medlemsstater arbejder Kommissionen sammen med enkelte medlemsstater for tiden på et udkast til glossar på insolvensrettens område.

Integration af EJN-hjemmesiden

På rådsmødet (retlige og indre anliggender) den 24.-25. februar 2011 forventes det, at et udkast til rådskonklusioner om integration af hjemmesiden for Det europæiske retlige netværk på det civile og handelsretlige område (EJN) i e-justice-portalen vil blive forelagt Rådet til vedtagelse.

EJN er oprettet ved Rådets beslutning 2001/470/EF af 28. maj 2001, som er ændret ved beslutning 568/2009/EF af 18. juni 2009. EJN har til formål at lette samarbejdet mellem medlemsstaterne på det civile og handelsretlige område. Netværket har bl.a. til opgave at udforme, gradvist etablere og ajourføre en hjemmeside, der er tilgængelig for offentligheden (<http://ec.europa.eu/civiljustice>).

Tanken er, at e-justice-portalen (<https://e-justice.europa.eu>) skal være en "one-stop-shop" for europæisk ret. Ved at samle informationerne om europæisk ret ét sted øges overskueligheden for borgerne og juristerne, ligesom overlap og dobbeltarbejde i videre omfang undgås.

Udkastet til rådskonklusioner har til formål at åbne for integration af EJN-hjemmesiden i e-justice-portalen.

Det bemærkes, at Danmark på grund af retsforbeholdet ikke er medlem af EJN, hvilket vil fremgå af udkastet til rådskonklusioner. Danmark har derfor hidtil ikke bidraget til udformningen, den gradvise etablering og ajourføring af EJN-hjemmesiden og vil heller ikke efter den forventede vedtagelse af rådskonklusionerne komme til at bidrage til arbejdet med

EJN-siderne. Rådskonklusionerne vil på den baggrund ikke have betydning for Danmark.

3. Gældende dansk ret

Sagen giver endnu ikke anledning til at redegøre for gældende ret.

4. Lovgivningsmæssige og statsfinansielle konsekvenser

Udkastet til rådskonklusioner har ikke i sig selv lovgivningsmæssige eller statsfinansielle konsekvenser.

Som anført under pkt. 2 baseres arbejdet med e-justice på frivillighed og koncentrerer sig om udveksling af erfaringer – ”best practices” – medlemsstaterne imellem. Afhængig af det indholdsmæssige omfang af portalen, og hvordan den skal vedligeholdes, vil det kunne medføre merarbejde for domstolene.

5. Høring

Det daværende formandskab fremlagde på et møde i e-justice-arbejdsgruppen (nu e-law-arbejdsgruppen (e-justice)) den 18. september 2007 et forslag til en teknisk arkitektur for e-justice-portalen.

Justitsministeriet har på den baggrund den 2. oktober 2007 foretaget høring af følgende myndigheder over forslaget til teknisk arkitektur: Kort- og Matrikelstyrelsen, Erhvervs- og Selskabsstyrelsen, Datatilsynet, Civilstyrelsen, Rigspolitiet og Domstolsstyrelsen.

Datatilsynet har i den forbindelse peget på, at det er vigtigt, at der ved udformningen af den tekniske arkitektur tages hensyn til reglerne om beskyttelse af personlige oplysninger, herunder at det sikres, at der er en ansvarlig myndighed og et tilstrækkeligt hjemmelsgrundlag for dataoverførsler, der foretages i e-justice-regi.

6. Nærhedsprincippet

Sagen vurderes ikke på nuværende tidspunkt at give anledning til spørgsmål vedrørende nærhedsprincippet.

7. Andre medlemsstaters kendte holdninger

Der ses ikke at foreligge offentlige tilkendegivelser om de øvrige medlemsstaters holdninger til sagen.

8. Foreløbig generel dansk holdning

Fra dansk side er man positiv over for, at der arbejdes videre med at fremme og koordinere anvendelse af informations- og kommunikationsteknologi i sager med aktører fra flere medlemsstater. Det må dog naturligvis i givet fald ske inden for betryggende rammer, herunder i overensstemmelse med kravene om databeskyttelse. Disse rammer vil selvsagt kunne være forskellige fra område til område. Udgangspunktet bør være decentrale løsninger, der hviler på frivillighed, hvor den enkelte medlemsstat selv kan vurdere, hvordan og i hvilket omfang medlemsstaten kan og ønsker at deltage.

9. Europa-Parlamentet

Sagen har ikke været forelagt Europa-Parlamentet. Europa-Parlamentet har dog på eget initiativ afgivet en resolution af 18. december 2008 med en række anbefalinger til Kommissionen om e-justice.

10. Specialudvalget for politimæssigt og retligt samarbejde

Sagen har senest været drøftet på et møde i Specialudvalget for politimæssigt og retligt samarbejde *den 31. januar 2011*.

11. Tidligere forelæggelser for Folketingets Europaudvalg og Retsudvalg

Sagen om e-justice har flere gange været forelagt for Folketingets Europaudvalg og Retsudvalg, senest til orientering forud for rådsmødet (retlige og indre anliggender) *den 2.-3. december 2010*.